

Obsah

I. Zriadenie inštitútu verejného ochrancu práv v Slovenskej republike	2
II. Poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb orgánmi verejnej správy, návrhy a odporúčania na nápravy zistených nedostatkov a výber z podnetov fyzických a právnických osôb, s ktorými sa obracajú na verejného ochrancu práv	7
III. Súčinnosť verejného ochrancu práv pri výkone pôsobnosti	46
IV. Zahraničná spolupráca	55
Záver	60

I. Zriadenie inštitútu verejného ochrancu práv v Slovenskej republike

Právnym predpokladom vzniku nového ústavného orgánu verejného ochrancu práv, bolo prijatie ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. z 23. februára 2001, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Do ôsmej hlavy Ústavy Slovenskej republiky bol zaradený druhý oddiel s názvom „VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV“ s čl. 151a.

Na základe toho Národná rada Slovenskej republiky prijala zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv (ďalej len zákon o verejnom ochrancovi práv), ktorý ustanovil podrobnosti o voľbe a odvolávaní verejného ochrancu práv, o jeho pôsobnosti, o podmienkach výkonu jeho funkcie, o spôsobe právnej ochrany a o uplatňovaní práv fyzických osôb a právnických osôb.

Dňa 19. marca 2002 v tajnom hlasovaní zákonodarného zboru bol zvolený prvý verejný ochranca práv.

Funkčné obdobie verejného ochrancu práv začalo plynúť dňom zloženia sľubu. Podľa § 6 zákona o verejnom ochrancovi práv som zložil sľub do rúk predsedu národnej rady dňa 27. marca 2002. Súčasne podľa § 28 zákona o verejnom ochrancovi práv som ako verejný ochranca práv zvolený prvýkrát po nadobudnutí účinnosti tohto zákona mal začať vykonávať svoju pôsobnosť najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zloženia predpísaného sľubu, čo v mojom prípade bol 27. september 2002.

Podľa § 27 zákona o verejnom ochrancovi práv bola zriadená Kancelária verejného ochrancu práv. Kancelária je právnickou osobou so sídlom v Bratislave, ktorá plní úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv.

Vláda Slovenskej republiky sa na svojom zasadnutí 12. decembra 2001, následne po schválení zákona o verejnom ochrancovi práv (4. december 2001) zaoberala problematikou zriadenia Kancelárie verejného ochrancu práv. Na základe

uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 1154 z 12. decembra 2001, bod B.20 vo februári 2002 Pál Csáky, podpredseda vlády Slovenskej republiky, na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložil „Konceptiu zriadenia Kancelárie verejného ochrancu práv“. Materiál v bode C. 1 predpokladal poveriť podpredsedu vlády Slovenskej republiky Pála Csákyho „koordináciou činností pri zriadení Kancelárie verejného ochrancu práv“ a v bode C. 2 poveriť vedúceho Úradu vlády Slovenskej republiky „rokovať o získaní budovy na adrese Štefánikova ulica č. 25 v Bratislave (bývalý Dom zahraničných Slovákov) za účelom zriadenia Kancelárie verejného ochrancu práv, vyhlásiť výberové konanie na zabezpečenie materiálno-technického vybavenia Kancelárie verejného ochrancu práv, vypísať konkurzné konania na obsadenie miest zamestnancov kancelárie,...“ a „prijat’ jedného zamestnanca na Sekciu ľudských práv a menšín na obdobie 6 mesiacov, ktorý bude poverený výkonom praktických činností zriaďovania a vybavenia Kancelárie verejného ochrancu práv“. V rámci medzirezortného pripomienkového konania zásadné pripomienky k predmetnému zámeru uviedlo Ministerstvo financií Slovenskej republiky a Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Táto namietala, že iný postup ako uvádza § 28 zákona o verejnom ochrancovi práv, nie je možné chápať ako Ústavou garantovanú nezávislosť verejného ochrancu práv.

Pred zložením sľubu dňa 26. marca 2002 som sa stretol s Pálom Csáky, podpredsedom vlády Slovenskej republiky, a rokovali sme ohľadne umiestnenia kancelárskych priestorov verejného ochrancu práv. Podľa vyhlásení niektorých predstaviteľov vlády Slovenskej republiky to mali byť priestory v bývalom Dome zahraničných Slovákov.

Následne som požiadal Dislokačnú komisiu pre umiestňovanie štátnych orgánov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o pomoc pri zabezpečení kancelárskych priestorov. Prvý návrh bol na bývalý Dom zahraničných Slovákov, na Štefánikovej ulici v Bratislave. V zápisnici z rokovania Dislokačnej komisie pre umiestňovanie štátnych orgánov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zo dňa 23. mája 2002 sa uvádza v bode 3 a) “Úrad vlády Slovenskej republiky uvažuje o jeho odkúpení, pričom v ňom neuvažuje s umiestnením Úradu verejného ochrancu

práv“. Dislokačnej komisii pre umiestňovanie štátnych orgánov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sme predložili ďalších osem návrh na umiestnenie kancelárskych priestorov, ale ani jeden z týchto návrhov nebol realizovaný.

Náklady na činnosť verejného ochrancu práv a jeho kancelárie podľa § 27 ods. 6 zákona o verejnom ochrancovi práv sa mali zabezpečiť zo samostatnej kapitoly štátneho rozpočtu s odkazom na zákon č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov, do ktorého bola Kancelária verejného ochrancu práv zaradená až novelou zákona č. 427/2002 Z. z. s účinnosťou od 1. septembra 2002. Zákon č. 586/2001 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2002 samostatnú kapitolu Kancelária verejného ochrancu práv neuvádzal. Problém po niekoľkonásobných rokovaniach vyriešil dňa 19. apríla 2002 bývalý minister financií Slovenskej republiky František Hajnovič „rozpočtovým opatrením v roku 2002 - číslo 1 - povolené prekročenie limitu výdavkov“. (Kancelária verejného ochrancu práv mohla prvýkrát čerpať rozpočtové prostriedky 2. mája 2002.)

Na zriadenie účtu v Národnej banke Slovenska som potreboval adresu umiestnenia Kancelárie verejného ochrancu práv, preto dňa 29. apríla 2002 som podpísal s generálnym prokurátorom Slovenskej republiky zmluvu o nájme nebytových priestorov s celkovou úžitkovou plochou 203,6 m² (9 kancelárií) na dobu určitú od 1. mája 2002 do 30. septembra 2002, kde v týchto dočasných priestoroch začala činnosť Kancelária verejného ochrancu práv.

Platnosť zmluvy o nájme nebytových priestorov s Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky bola niekoľkokrát predĺžená až do času podpisu zmluvy o nájme nebytových priestorov s prenajímateľom UTAR - Technologické centrum, spol. s r. o., Nevädzová ul. č. 5, Bratislava, teda od 15. novembra 2002 sa priestorová situácia Kancelárie verejného ochrancu práv podstatne zlepšila.

Personálne obsadenie Kancelárie verejného ochrancu práv zriadenej podľa § 27 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv súviselo s prijatím zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

do ktorého bola Kancelária verejného ochrancu práv zahrnutá až novelou zákona č. 143/2002 Z. z. s účinnosťou od 1. apríla 2002, a to len do § 7 ods. 1 písm. b) bod 7, ktorý vymenúva služobné úrady na účely zákona o štátnej službe. Zákon o štátnej službe požaduje zloženie výberových komisií na obsadenie štátno-zamestnaneckých miest v počte päť osôb v stálej štátnej službe, z toho traja z príslušného odboru. Kancelária verejného ochrancu práv nemala troch zamestnancov v stálej štátnej službe. Riešením, na základe rokovaní s Úradom pre štátnu službu, bola výberová komisia zložená z odborníkov v stálej štátnej službe z Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky, Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky a vedúcej služobného úradu Kancelárie verejného ochrancu práv, menovaná predsedom Úradu pre štátnu službu a najmä novela zákona č. 411/2002 Z. z. k zákonu o štátnej službe s účinnosťou od 10. augusta 2002. Kancelária verejného ochrancu práv v zmysle zákona o štátnej službe uskutočnila výberové konanie dvakrát, prvé sa konalo 22. júla 2002 zúčastnilo sa na ňom na základe zverejnenia v tlači tridsaťdeväť uchádzačov, komisia vybrala deväť uchádzačov.

Prví odborní zamestnanci, právnici, nastúpili do služobného pomeru dňa 1. augusta 2002. Od tohto času sa skutočne mohol uskutočňovať výkon vecnej pôsobnosti. Druhé výberové konanie sa uskutočnilo opäť za prítomnosti aj odborníkov v stálej štátnej službe z Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky, a to dňa 24. októbra 2002 s štyridsiatimi siedmimi uchádzačmi. Výberová komisia vybrala štyroch uchádzačov. Ku dňu 1. marca 2003 má Kancelária verejného ochrancu práv dvadsaťtri zamestnancov, z toho desať odborných zamestnancov - právnikov.

Materiálno-technické zabezpečenie Kancelárie verejného ochrancu práv bolo závislé od pridelenia rozpočtových prostriedkov a kancelárskych priestorov Kancelárie verejného ochrancu práv. Od zloženia môjho sľubu až do 1. mája 2002 som vykonával svoju činnosť bez akéhokoľvek materiálno - technického zabezpečenia. Osobné podnety fyzických osôb a právnických osôb som prijímal od svojho zvolenia do zloženia sľubu v spoločných priestoroch Národnej rady Slovenskej republiky, po zložení sľubu

(rovnako aj písomné podnety) na pôde Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde som pôsobil ako dekan Právnickej fakulty. Aj prvú pracovnú návštevu dňa 9. apríla 2002 u verejného ochrancu práv Českej republiky som vykonal na požičanom služobnom motorovom vozidle od Úradu vlády Slovenskej republiky. V období od 1. mája 2002 (od možnosti čerpať prostriedky štátneho rozpočtu) do 15. novembra 2002 sa postupne zabezpečovalo materiálno-technické vybavenie Kancelárie verejného ochrancu práv podľa zákona č. 263/1999 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov pre dočasné priestory deviatich kancelárií v zariadení Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Od 15. novembra 2002 do konca roka 2002, Kancelária verejného ochrancu práv zabezpečila pre výkon mojej pôsobnosti a svoju činnosť komplexné materiálno-technické vybavenie, vrátane priestorov pre osobné prijímanie podávateľov podnetov.

Kancelária verejného ochrancu práv mala v roku 2002 pridelených na svoju činnosť 26 miliónov Sk. V súčasnosti, v roku 2003, sa činnosť zabezpečuje s rozpočtom vo výške 23 173 tisíc Sk. Pôvodný návrh Ministerstva financií Slovenskej republiky bol 18 338 tisíc Sk. Napriek tomu, že Kancelária verejného ochrancu práv predložila Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien dňa 6. novembra 2002 ako gesčnému Výboru Národnej rady Slovenskej republiky aj Ministerstvu financií Slovenskej republiky návrh rozpočtu vo výške 29 miliónov Sk so zdôvodnením, že návrh štátneho rozpočtu pre Kanceláriu verejného ochrancu práv predložený Ministerstvom financií Slovenskej republiky neobsahoval vo viacerých rozpočtových položkách dostatočný objem finančných prostriedkov. Výbor pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien neprijal na svojom zasadnutí dňa 26. novembra 2002 ani návrh Ministerstva financií Slovenskej republiky ani návrh Kancelárie verejného ochrancu práv. Ministerstvo financií Slovenskej republiky však zvýšilo rozpočtové prostriedky pre Kanceláriu verejného ochrancu práv na rok 2003 o 5 mil. Sk na nájom kancelárskych priestorov, čo Národná rada Slovenskej republiky dňa 11. decembra 2002 schválila. Kancelária verejného ochrancu práv v súčasnej dobe predkladá návrh rozpočtu na rok 2004, ktorý v prípade schválenia umožní realizovať schválenú systemizáciu štyridsaťjeden pracovných miest.

II. Poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb orgánmi verejnej správy, návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov a výber z podnetov fyzických a právnických osôb, s ktorými sa obracajú na verejného ochrancu práv

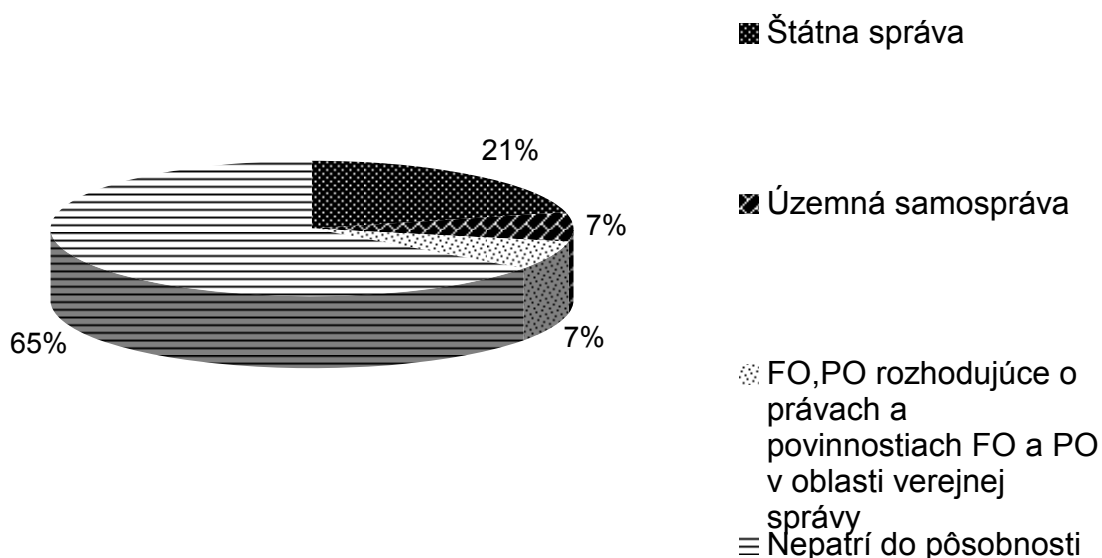
Verejný ochranca práv ako nezávislý orgán sa podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa vzťahuje na

- a) orgány štátnej správy,
- b) orgány územnej samosprávy,
- c) právnické osoby a fyzické osoby, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

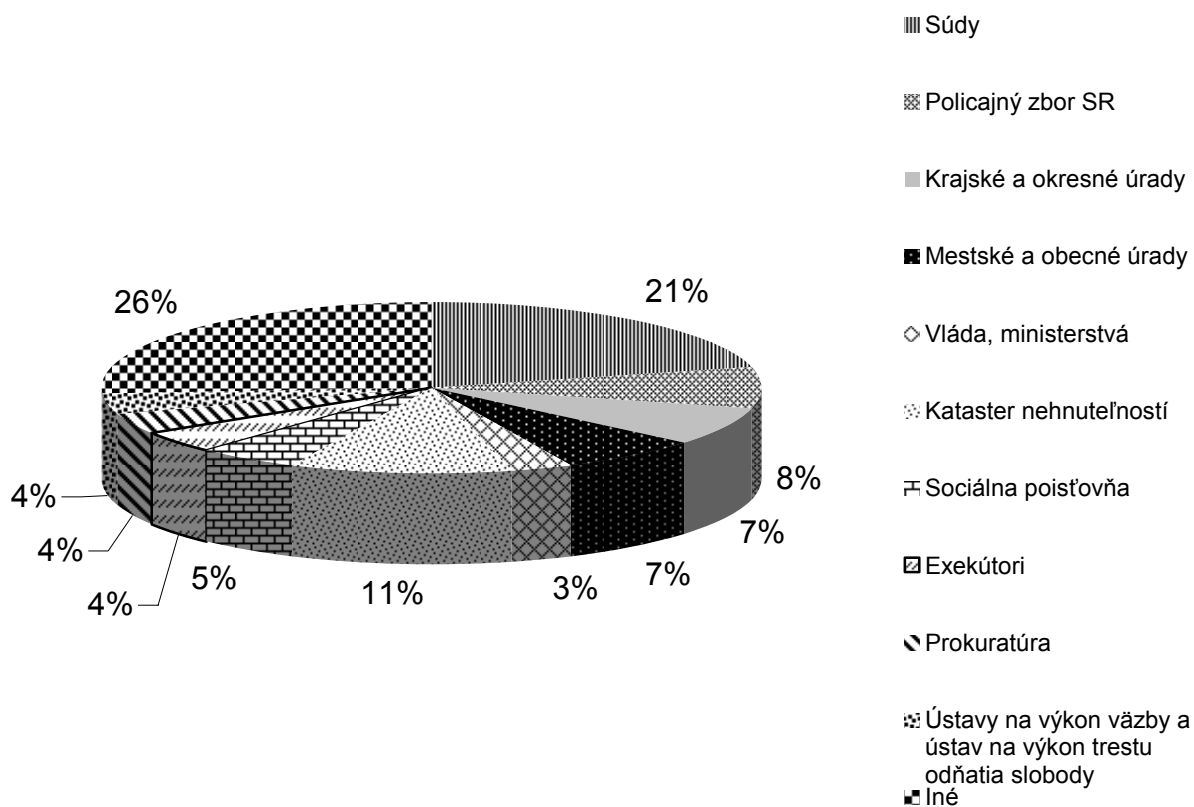
Graf č.1

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov podľa pôsobnosti verejného ochrancu práv

Graf č. 2

Subjekty, ktorých postup, konanie či nečinnosť vo svojich podnetoch fyzické a právnické osoby najčastejšie namietajú (bez ohľadu na pôsobnosť verejného ochrancu práv)

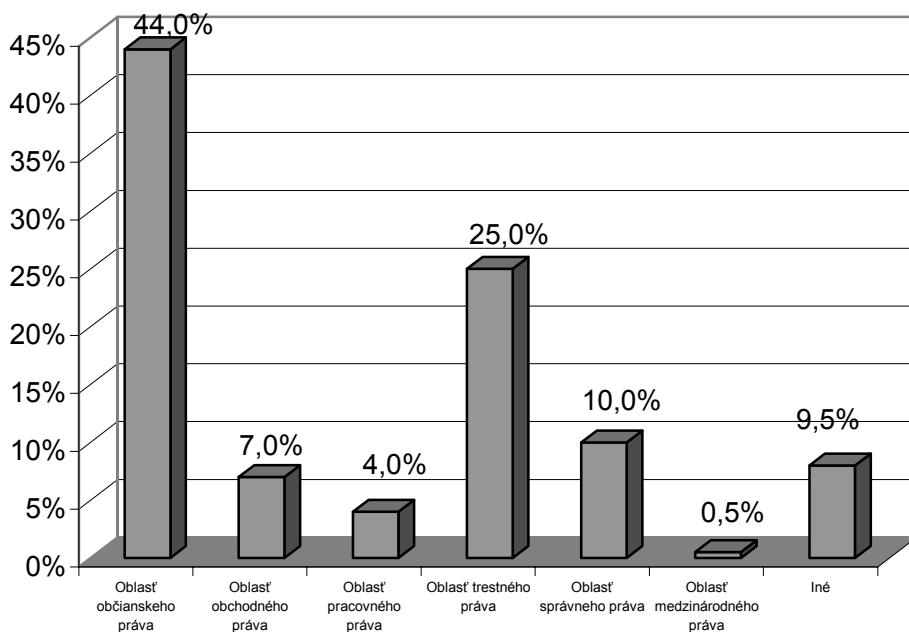

Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje na Národnú radu Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, vládu Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, spravodajské služby, na rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúru a na súdy s výnimkou štátnej správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu. Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje tiež na veci operačnej a mobilizačnej povahy.

Graf č. 3

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov podľa oblasti práva, do ktorých zasahujú

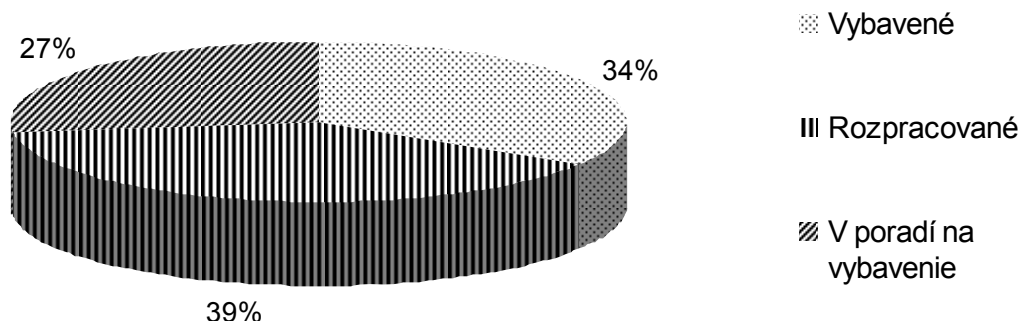

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

Celkový počet podnetov doručených Kancelárii verejného ochrancu práv k 1. marcu 2003 bol **2061**.

Graf č. 4

Stav vybavenosti podnetov k 1. marcu 2003

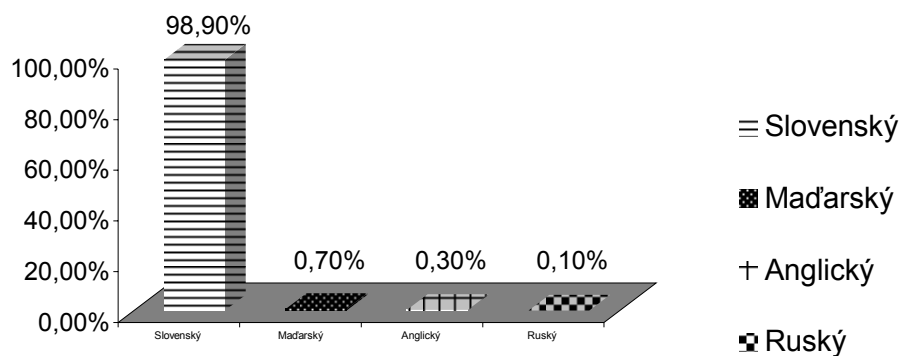

Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Trovy tlmočného znáša štát.

Pri osobnej konzultácii bolo tlmočenie do slovenského jazyka použité na žiadosť občana jedenkrát (maďarský jazyk).

Graf č. 5

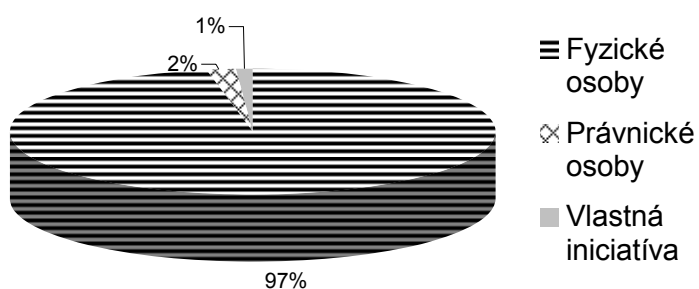
Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov v cudzom jazyku, s ktorými sa na verejného ochranca práv obrátili fyzické osoby a právnické osoby

Verejný ochranca práv koná na základe podnetu fyzickej osoby alebo právnickej osoby alebo z vlastnej iniciatívy.

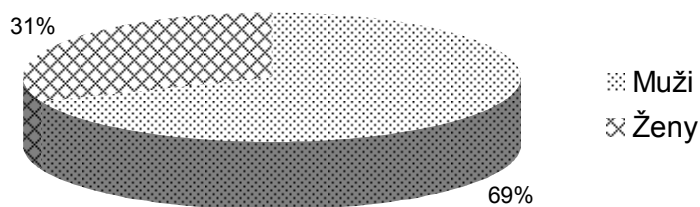
Graf č. 6

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov fyzických osôb, právnických osôb a podnetov, v ktorých verejný ochranca práv konal z vlastnej iniciatívy

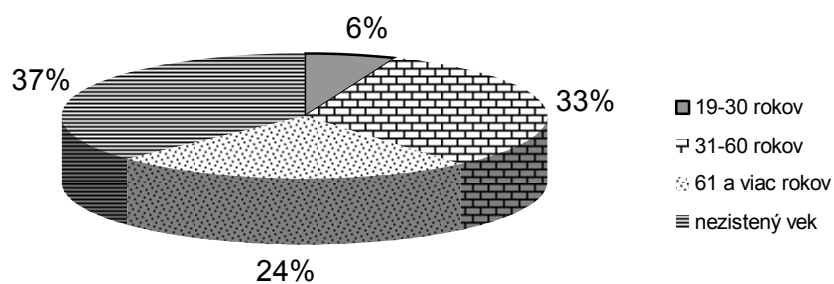
Graf č. 7

Zloženie podávateľov podnetov podľa pohlavia

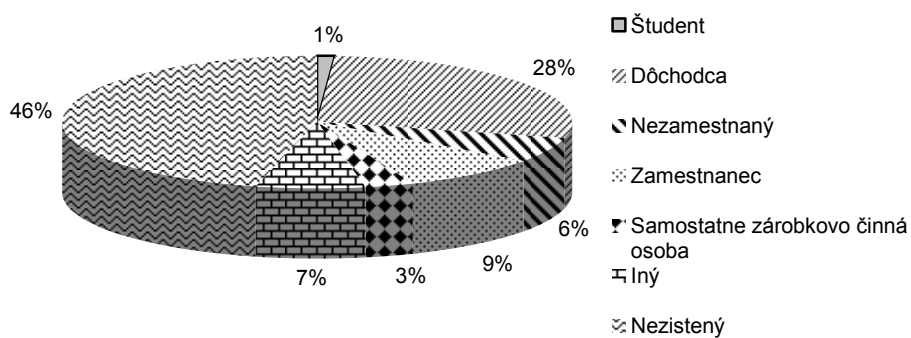
Graf č. 8

Zloženie podávateľov podnetov podľa veku

Graf č. 9

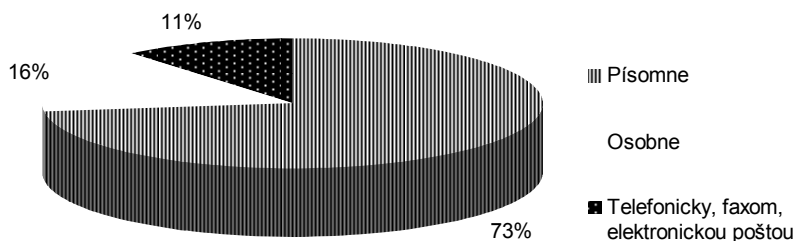
Zloženie podávateľov podnetov podľa sociálneho postavenia

Podnet možno podať písomne, ústne do zápisnice, telegraficky, telefaxom alebo elektronickou poštou.

Graf č. 10

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov podľa formy, ktorú fyzické a právnické osoby používajú pri podávaní podnetov verejnemu ochrancovi práv

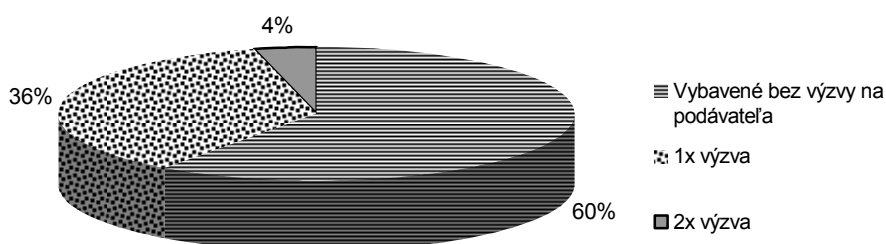

Pred preskúmaním podnetu podľa § 13 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv zisťujem, či z podnetu je zrejmé, akej veci sa týka a čoho sa podávateľ podnetu domáha.

Ak podnet nemá zákonom predpísané náležitosti, verejný ochranca práv bezodkladne vyzve podávateľa podnetu, aby v určenej lehote, ktorá podľa zákona o verejnom ochrancovi práv nesmie byť kratšia ako sedem dní, neúplný alebo nejasný podnet doplnil alebo spresnil. Na doplnenie alebo spresnenie podnetu určujem podávateľovi lehotu pätnásť dní a v prípade pretrvávajúcich nejasností ďalších sedem dní. Pre formálne nedostatky nebol odložený žiaden podnet.

Graf č. 11

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov, keď bola nevyhnutná opätovná výzva podávateľovi ako predpoklad vybavenia podnetu

Ak verejný ochranca práv zistí, že v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova, alebo v cele policajného zaistenia je nezákonne držaná osoba, túto skutočnosť bezodkladne oznámi príslušnému prokurátorovi ako podnet na postup podľa osobitného zákona a upovedomí správu takého miesta a dotknutú osobu.

Poznatok: Nezistil som ani jeden prípad, v ktorom by v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova, alebo v cele policajného zaistenia bola nezákonne držaná osoba.

Návrhy a odporúčania : Účelom väzby je potreba zabezpečiť osobu obvineného pre trestné stíhanie. Ukazuje sa však, že trvanie väzby v niektorých prípadoch presahuje únosnú mieru. Rovnako aj obmedzenia, ktorým sa obvinený vo väzbe musí podrobiť spôsobujú, že väzba sa dostáva do rozporu s účelom a poslaním, ktoré sa väzbou sleduje. Celkové trvanie väzby núti zamyslieť sa, či súčasná zákonná úprava poskytuje obvinenému dostatočnú ochranu pred dlhotrvajúcou

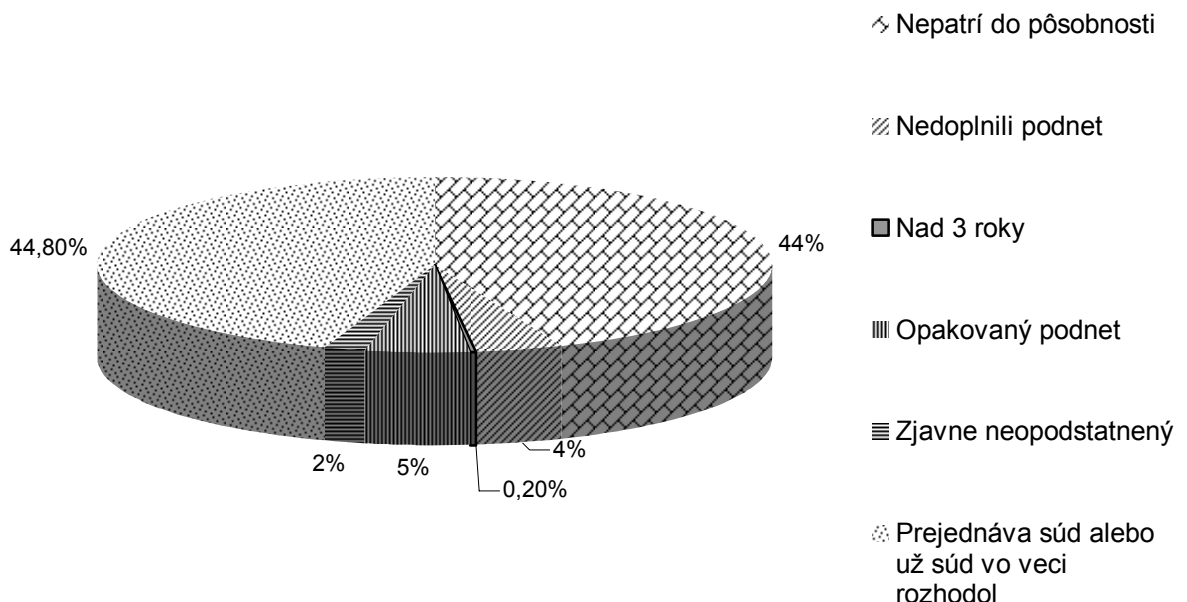
väzbou. V súvislosti s pripravovanou rekodifikáciou Trestného poriadku navrhujem pozornosť venovať i dĺžke trvania väzby- zväžiť trvanie väzby maximálne tri roky.

Verejný ochranca práv podnet odloží, ak vec, ktorej sa podnet týka, nepatrí do jeho pôsobnosti alebo ak náležitosti podnetu neboli doplnené alebo spresnené v určenej lehote, podnet môže odložiť, ak zistí, že vec, ktorej sa podnet týka, prejednáva súd a nejde o priesťahy v konaní alebo ak už súd vo veci rozhodol, od opatrenia alebo udalosti, ktorých sa podnet týka, uplynul v deň doručenia podnetu čas dlhší ako tri roky, podnet je zjavne neopodstatnený, podnet je anonymný, ide o podnet vo veci, ktorú už verejný ochranca práv vybavil a opakovaný podnet neobsahuje nové skutočnosti.

Ak z vyššie uvedených dôvodov podnet odložím a je to na základe predložených písomností možné, poskytujem podávateľovi podnetu usmernenie a odporúčenie ako môže v danej veci v zmysle právneho poriadku postupovať.

Graf č. 12

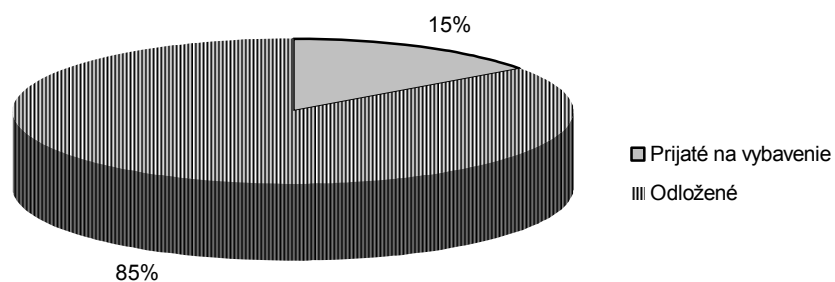
Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov z hľadiska dôvodov odloženia podnetov

Ak nepostupujem podľa § 14 ods. 2 až 4 alebo § 15 zákona o verejnom ochrancovi práv, podávateľovi podnetu oznámim, že som prijal podnet na vybavenie.

Graf č. 13

Percentuálne vyjadrenie počtu podnetov prijatých na vybavenie

Návrhy a odporúčania: Do budúcnosti uvažovať o rozšírení pôsobnosti verejného ochrancu práv na celú „maladministráciu“, (napr. právna úprava pôsobnosti verejného ochrancu práv v Českej republike, §1 zákona č. 349/1999 Sb. o verejnom ochrancovi práv „Verejný ochránca práv pôsobí k ochrane osob pred jednaním úradů a ďalších inštitucí uvedených v tomto zákone, pokiaľ je v rozpore s právom, neodpovedá princípům demokratického právneho štátu a dobrej správy, akož i pred jejich nečinnosťou, a tým prispívá k ochrane základných práv a slobod.“)

Pri vybavovaní podnetu sú orgány verejnej správy povinné na žiadosť verejného ochrancu práv

- a) poskytnúť mu informácie a vysvetlenia,
- b) umožniť mu nahliadnutie do spisu alebo požičať mu spis,
- c) predložiť mu písomné stanovisko ku skutkovým a k právnym otázkam,
- d) vysporiadať sa s dôkazmi, ktoré navrhne v odôvodnení rozhodnutia,
- e) vysporiadať sa s opatreniami, ktoré navrhne,

- f) vykonať opatrenia, ktoré navrhne v prípade ich nečinnosti, ak vykonanie takých opatrení vyplýva zo zákona alebo z iného všeobecne záväzného predpisu,
- g) umožniť mu prítomnosť na ústnom prejednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastneným na prejednávaní otázky.

Ak orgán verejnej správy nevyhoví mojej žiadosti, túto skutočnosť oznámim jeho nadriadenému orgánu, a ak takého niet, vláde Slovenskej republiky.

Poznatok: Na moju žiadosti o poskytnutie stanoviska v predmetnej veci k 1. marcu 2003 nedoručili odpoveď primátor mesta Turzovka (od 12.9.2002) a Ministerstvo spravodlivosti SR (od 4.10.2002). V oboch prípadoch som opätovne požiadal o poskytnutie stanoviska. V prípade, že mi odpovede nebudú doručené v stanovenej lehote upozorním príslušný nadriadený orgán.

Vyskytol sa aj prípad, keď stanovisko od príslušného orgánu mi bolo doručené až po apelácii u nadriadeného orgánu. V danom prípade to bol predseda vyššieho územného celku.

Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že spolupráca s orgánmi verejnej správy je korektná a na dobrej úrovni. V prevažnej väčšine orgány verejnej správy reagovali v požadovanej lehote, s pochopením veci a podrobnými informáciami.

Návrhy a odporúčania: Ustanoviť v zákone o verejnom ochrancovi práv 30 dňovú lehotu, v ktorej by bol orgán verejnej správy povinný odpovedať na výzvu verejného ochrancu práv.

Ak výsledkami vybavenia podnetu je preukázané porušenie základných práv a slobôd, oznámim výsledky vybavenia podnetu spolu s návrhom opatrení orgánu verejnej správy, proti ktorého postupu, rozhodovaniu alebo nečinnosti podnet smeruje.

Poznatok: Z doteraz vybavených podnetov som zistil porušenie základných práv a slobôd v štyroch prípadoch. V jednom prípade došlo k porušeniu práva

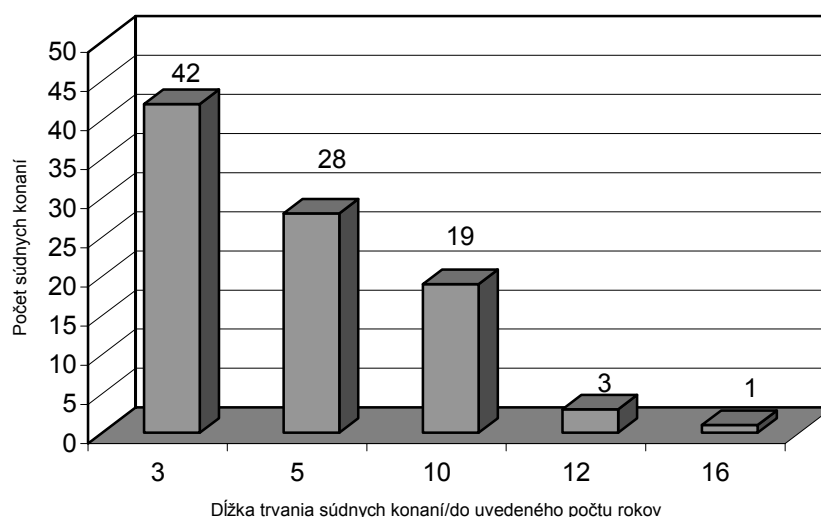
na vzdelanie podľa čl. 42 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v troch prípadoch došlo k porušeniu práva, aby vec bola verejne prerokovaná bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Aj v niektorých ďalších prípadoch zbytočných priet'ahov v súdnom konaní namietaných v podnetoch bolo možné usudzovať, že k nim dochádza, avšak vo väčšine týchto prípadov príslušný predseda súdu nečinnosť zdôvodnil a oznámil vytýčenie termínu pojednávania. Medzi najčastejšie uvádzané dôvody zbytočných priet'ahov patria: veľká zaťaženosť sudcov, práceneschopnosť sudcov, zmeny vo funkciách predsedov senátov a v neposlednom rade aj nečinnosť zo strany účastníkov konania.

Návrhy a odporúčania: Upozorňovaním predsedov súdov napomáhať odstraňovaniu zbytočných priet'ahov v súdnom konaní.

Graf č. 14

Dĺžka trvania súdneho konania, ktorú fyzické osoby a právnické osoby v podnetoch namietali k 1. 3. 2003

Z hľadiska obsahu súdneho sporu išlo v prevažnej väčšine o občianskoprávne konania - vlastnícke spory, rozdelenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, určenie výživného na maloleté dieťa, dedičské spory.

Ak pri vybavovaní podnetu zistím skutočnosti nasvedčujúce tomu, že pri činnosti orgánu verejnej správy bol spáchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie, alebo že bola porušená povinnosť ustanovená zákonom, oznamujem to príslušnému orgánu.

Poznatok: Nezistil som, že pri činnosti orgánu verejnej správy existovali skutočnosti svedčiace o tom, že bol spáchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie, alebo že bola porušená povinnosť ustanovená zákonom.

Ak pri vybavovaní podnetu zistím skutočnosti nasvedčujúce tomu, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb, môžem podať podnet na jeho zmenu alebo zrušenie príslušnému orgánu.

Poznatok: V jednom prípade som zistil, že rozhodnutie obecného zastupiteľstva bolo v rozpore so zákonom o miestnych poplatkoch. Na základe môjho upozornenia došlo k odstráneniu predmetného rozporu.

V nasledujúcej časti správy uvádzam výber z podnetov fyzických a právnických osôb, s ktorými sa obracajú na verejného ochrancu práv.

Podnet č. 126/02/VOP

V máji 2002 mi bol doručený podnet podávateľky, ktorý sa týkal postupu riaditeľky osemročného gymnázia pri prijímaní syna podávateľky podnetu na štúdium.

Riaditeľka gymnázia písomne oznámila riaditeľovi základnej školy, ktorú navštevuje syn podávateľky podnetu, že jeho prihlášku do primy osemročného gymnázia neakceptuje. Ako dôvod uviedla skutočnosť, že syn podávateľky podnetu bol v čase podania prihlášky do primy osemročného gymnázia žiakom piateho ročníka základnej školy. Uvedený postup riaditeľky školy považovala podávateľka podnetu za nezákonný. Podávateľka podnetu sa preto obrátila so sťažnosťou na príslušný krajský úrad, ktorý záležitosť prešetril. Odbor kontroly príslušného krajského úradu kvalifikoval jej sťažnosť ako neopodstatnenú, argumentujúc tým, že „osemročné gymnaziálne štúdium je určené pre žiakov štvrtého ročníka základných škôl, nakoľko obsahovo nadväzuje na prvý stupeň základnej školy“ a tým, že slovo „spravidla“ v texte ustanovenia § 19 ods. 2 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších, „nestanovuje riaditeľovi prijať prihlášku od žiakov iných, ako tých, ktorí v príslušnom školskom roku ukončia štvrtý ročník základnej školy“. Uvedený výklad poskytol krajským úradom, v reakcii na frekventované problémy pri prijímaní žiakov na štúdium na osemročné gymnáziá, Minister školstva začiatkom roka 2001. Podávateľka podnetu so stanoviskom krajského úradu nesúhlasila a obrátila sa na mňa so žiadosťou o preskúmanie veci .

Právo na vzdelanie je základným právom, ktoré každému Ústava Slovenskej republiky zaručuje v článku 42 ods. 1. Domáhať sa tohto práva možno podľa článku 51 Ústavy Slovenskej republiky len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú. Bolo preskúmané, či postup dotknutých orgánov bol v súlade s platnou právnou úpravou, resp. či v dôsledku ich konania nedošlo k porušeniu základných práv v danej veci.

Výsledkom preskúmania bol záver, že došlo k porušeniu zákona zo strany riaditeľky osemročného gymnázia. Rozhodovacie právomoci riaditeľa

strednej školy ako prvostupňového orgánu štátnej správy upravuje § 3 ods. 8 zákona č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, v znení neskorších predpisov. O prijatí uchádzača na strednú školu rozhoduje v zmysle uvedeného ustanovenia riaditeľ strednej školy, ktorý podľa ustanovenia § 6 ods. 2 vyhlášky č. 145/1996 Zb. v znení neskorších predpisov, pri prijímaní uchádzača rozhoduje „na základe výsledkov prijímacieho konania“. Žiadne ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu neoprávňuje riaditeľa školy rozhodovať o prijatí či neprijatí prihlášky uchádzača o štúdium. Takýmto postupom došlo k prekročeniu právomocí zo strany riaditeľky príslušného osemročného gymnázia.

Kvôli úplnosti je potrebné uviesť, že konanie riaditeľky malo zabrániť situácii, kedy by žiak napriek úspešnému absolvovaniu prijímacích pohovorov nebol na štúdium na osemročné gymnázium prijatý v dôsledku nesplnenia inej zákonom predpokladanej podmienky, ktorou je úspešné ukončenie štvrtého ročníka v roku, kedy sa o štúdium v príme osemročného gymnázia uchádzal. Spôsob, ktorý pri riešení uvedenej situácie riaditeľka osemročného gymnázia uplatnila, však nemal oporu v zákone.

Dodržiavanie práva na vzdelanie, si od riaditeľky vyžadovalo, aby popri prijatí prihlášky, informovala zákonného zástupcu (či už priamo, alebo prostredníctvom riaditeľa základnej školy, ktorú navštevoval) o tom, že požadovanú podmienku úspešného ukončenia štvrtého ročníka základnej školy v roku, keď sa uchádza o prijatie na osemročné gymnázium, nespĺňa, čo mu v konečnom dôsledku zabráni v jeho prijatí na štúdium na osemročnom gymnázium. Jedine syn podávateľky podnetu, resp. jeho matka ako jeho zákonný zástupca, sa mohli na základe uvedenej informácie rozhodnúť, či absolvovanie prijímacích pohovorov je pre neho efektívne, keď je už v tomto čase zrejmé, že nespĺňa inú zákonom ustanovenú podmienku na prijatie. V žiadnom prípade nemohla o uvedenej skutočnosti rozhodnúť riaditeľka osemročného gymnázia.

V záujme, aby nedošlo k opakovaniu sa rovnakej situácie boli o tomto postupe, na základe môjho odporúčania, následne informovaní a poučení všetci riaditelia osemročných gymnázií v zriaďovateľskej pôsobnosti dotknutého samosprávneho kraja

(na ktorý prešli zodpovedajúce kompetencie v súvislosti s reformou verejnej správy) v termíne, ktorý predchádzal termínu podávania prihlášok na osemročné gymnáziá. Zároveň som sa obrátil na Ministerstvo školstva Slovenskej republiky s odporúčaním, aby uvedená problematika bola zohľadnená pri novej právnej úprave.

Podnet č. 313/02/VOP

Podávateľ podnetu sa domáhal vyriešenia jeho súdneho sporu o náhradu škody.

Podávateľ podnetu ma požiadal o pomoc pri riešení problému týkajúceho sa náhrady škody na zdraví, ktorú si uplatnil žalobným návrhom na súde proti susedovi z titulu ublíženia na zdraví. V podnete opísal priebeh sporu, postup suseda, následky bitky, postup polície a dokazovanie, ako aj rozhodnutie prvostupňového súdu. Keďže bol nespokojný s jeho rozhodnutím, podal návrh na začatie konania o náhradu škody v občianskoprávnom konaní. Uznesením súdu bol ešte v roku 2000 ustanovený znalec z odboru súdneho lekárstva, pričom súd uložil povinnosť vypracovať posudok do 60-tich dní. Podávateľ podnetu sa opakovane obrátil v priebehu roku 2001 na ustanoveného znalca a na súd vo veci vypracovania znaleckého posudku. Do dňa podania podnetu nebol znalecký posudok vypracovaný napriek urgenciám podávateľa podnetu.

Podľa ustanovenia § 17 ods. 2 zákona o verejnom ochrancovi práv som sa obrátil na predsedníčku príslušného okresného súdu a požiadal ju o poskytnutie informácie a vysvetlenia. Predsedníčka príslušného okresného súdu oznámila, že o zbytočných priet'ahoch v súdnom konaní bola informovaná až mojím podaním a uznala, že spis sa u znalca nachádza dlho. Podľa jej vyjadrenia sa až na základe mojej žiadosti oboznámila so stavom súdneho konania a to z registra vecí občianskoprávných sporov a z dodatkov k spisu. Súdny znalec napriek urgenciám sudkyne, ktorá vo veci koná, posudok a ani súdny spis nepredložil. Predsedníčka príslušného okresného súdu zistila, že od urgencie príslušnej sudkyne ku dňu vybavovania žiadosti o informáciu ubehlo niekoľko mesiacov. Predsedníčka príslušného okresného súdu na túto skutočnosť upozorní zákonnú sudkyňu a bude sledovať vybavenie veci tak, aby boli

využitie zákonné postupy k splneniu si uloženej povinnosti znalca ohľadne predloženia znaleckého posudku.

O vybavení podnetu som podávateľa písomne upovedomil. Súčasne som mu oznámil, že až na základe môjho dožiadania sa zbytočné priet'ahy v súdnom konaní odstránili a pred súdom sa začalo konať.

Podávateľ podnetu mi o mesiac písomne oznámil, že znalecký posudok bol vypracovaný.

Podnet č. 24/02/VOP

Podávateľ podnetu sa na mňa obrátil vo veci ochrany vlastníckeho práva.

Podávateľ si uplatnil v rámci reštitúcií nárok na náhradu za vyvlastnený pozemok. Orgán verejnej správy - okresný úrad podávateľa uznal za oprávnenú osobu, ktorej však nepriznal vlastnícke právo k pôvodnej nehnuteľnosti, pretože bola zastavaná, ale právo na náhradu. Rozhodnutie bolo doručené Slovenskému pozemkovému fondu, prostredníctvom ktorého poskytuje štát náhradu za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné oprávnenej osobe vydať in natura pre prekážku napr. jej zastavania. Proti rozhodnutiu okresného úradu nevyužil Slovenský pozemkový fond možnosť v zákonnej lehote podať opravný prostriedok a až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia okresného úradu požiadal okresný úrad o obnovu konania z dôvodu rozporu kultúry pôvodne uplatňovanej nehnuteľnosti - pôdy (uplatňovaná bola záhrada, Slovenský pozemkový fond trvá na lúke). O žiadosti o obnovu konania do dňa podania podnetu podávateľom - oprávnenou osobou sa nekonalo 16 mesiacov.

Po preskúmaní podnetu som požiadal o vysvetlenie a stanovisko príslušný okresný úrad. Tento mi obratom odpovedal, že išlo v celom kontexte všetkých dotknutých bývalých vlastníkov o nedôsledné vypracovanie znaleckých posudkov v minulosti pri vyvlastňovaní a časovej náročnosti pri zisťovaní skutočného stavu veci v súčasnosti. Okresný úrad mi súčasne oznámil, že o žiadosti Slovenského

pozemkového fondu o obnovu konania bolo rozhodnuté do dvoch týždňov odo dňa poskytnutia tejto informácie.

Písomne som upovedomil podávateľa podnetu o výsledku vybavenia podnetu na príslušnom okresnom úrade v tom zmysle, že na základe môjho dožiadania sa vo veci začalo konať.

Podnet č. 85/02/VOP

Podávateľ podnetu namietal zbytočné priet'ahy v súdnom konaní vedenom na okresnom súde o určenie neplatnosti kúpnych zmlúv. Podľa podávateľa podnetu vo veci už viac ako dva roky zámerne nebolo vytýčené pojednávanie a preto sa podávateľ podnetu domáhal odstránenia zbytočných priet'ahov a rozhodnutia v danej veci.

V uvedenej veci som si vyžiadal stanovisko od predsedu príslušného súdu. Po preskúmaní podnetu, všetkých predložených písomností, ako aj stanoviska dotknutého súdu som v tomto súdnom konaní zistil zbytočné priet'ahy zapríčinené nečinnosťou súdu, čím došlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Uvedenú skutočnosť vo svojom stanovisku skonštatoval aj predseda príslušného okresného súdu, ktorý vo veci prijal opatrenie na nápravu odstránenia zbytočných priet'ahov v konaní a vo veci bol vytýčený termín pojednávania. Zákonný sudca bol predsedom súdu upozornený na zistené zbytočné priet'ahy, ako aj na potrebu konať vo veci plynulo a bez zbytočných priet'ahov. O výsledku vybavenia podnetu som podávateľa podnetu písomne upovedomil.

Podnet č.2276/02/VOP

Obrátil sa mňa predstaviteľ inštitútu ombudsmana M. A. N. z autonómnej oblasti Kosovo a požiadal ho o informáciu vo veci násilnej smrti občana z Kosova na území SR.

Z obsahu predložených dokumentov vyplynulo, že P. je otcom syna, narodeného v Prištine. Syn uvedeného P. bol vo februári 2000 usmrtený v Košiciach neznámou osobou. O tejto skutočnosti bol Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky ihneď informovaný zastupiteľský úrad Juhoslovanskej zväzovej republiky v Slovenskej republike. Telo nebohého bolo po vykonaní súdnej pitvy a po udelení súhlasu na pochovanie krajským úradom vyšetrovania Policajného zboru Slovenskej republiky, prevezené v súlade s Dohodou o prevoze tiel zosnulých osôb, do Prištiny.

Z predložených písomností ďalej vyplynulo, že príslušný krajský úrad vyšetrovania Policajného zboru začal trestné stíhanie vo veci pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 Trestného zákona. Pretože od uvedenej udalosti uplynula dlhšia doba a P., ktorý žije v Kosove, nedostal žiadne ďalšie vyjadrenie slovenských orgánov, z ktorých by bol zrejmý postup pri riešení veci, obrátil sa so žiadosťou o pomoc na M. A. N., ktorý ma následne informoval o veci a súčasne požiadal o pomoc.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky som požiadal o písomné stanovisko. Následne som jeho obsah tlmočil listom oznámil M. A. N. Súčasne som poučil P. o rozsahu práv, ktoré môže v konaní pred slovenskými justičnými orgánmi uplatniť ako poškodený, a poskytol mu kontaktné adresy na príslušné orgány.

Podnet č. 956/02/VOP

Podávateľ podnetu, nachádzajúci sa v čase podania podnetu vo výkone trestu odňatia slobody, vo svojom podnete uviedol, že sa domnieva, že v ústave na výkon trestu odňatia slobody a ústave na výkon väzby, v ktorom sa nachádza dochádza k porušovaniu práv odsúdených. Podľa tvrdenia podávateľa podnetu v uvedenom ústave dochádza k šikanovaniu a upozornil aj na podmienky života a práv odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody. Podávateľ podnetu ma požiadal o osobnú návštevu a preverenie dodržiavania základných ľudských práv a slobôd.

Na základe podnetu som vykonal za prítomnosti Generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže a riaditeľa ústavu pre výkon trestu odňatia slobody a ústavu pre výkon väzby osobnú návštevu.

Po osobnom stretnutí s podávateľom podnetu, ako aj prehliadky nápravno výchovného ústavu, som zistil určité nedostatky týkajúce sa života a práv väzňov a odsúdených, nie však porušovanie základných práv a slobôd. Podávateľ podnetu poukázal aj na značnú opotrebovanosť matracov na lôžkach odsúdených v jednotlivých celách nápravno výchovného ústavu, na stravu, ktorá podľa tvrdenia podávateľa podnetu nebýva ochutená a ani prispôsobovaná zdravotnému stavu jednotlivých odsúdených. Po ochutnávke jedla, vykonaní prehliadky kuchynských priestorov nápravno výchovného ústavu neboli zistené nedostatky v otázke stravovania. Pokiaľ ide o otázku opotrebovanosti matracov, táto bola na mieste preverená a na základe výsledkov preverenia bola zo strany Generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže prisľúbená ich výmena za nové.

Na moju žiadosť o poskytnutie stanoviska ohľadne opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov ma generálny riaditeľ Zboru väzenskej a justičnej stráže v krátkej dobe informoval, že v uvedenom ústave na výkon väzby a v ústave na výkon trestu odňatia slobody bolo vymenených celkom 270 kusov matracov a 77 kusov podhlavníkov. Tieto boli vymenené aj v miestnosti, v ktorej je umiestnený podávateľ podnetu. Súčasne mi oznámil, že bola vytvorená rezerva matracov v počte 133 kusov. O odstránení zistených nedostatkov bol podávateľ podnetu upovedomený,

pričom bol upovedomený aj o tom, že v jeho prípade nedošlo k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

Podnet č. 40/02/VOP

Podávateľ podnetu sa domnieval, že postupom mestského úradu dochádza k „blokácii“ jeho pozemkov nachádzajúcich sa v extraviláne mesta a k obmedzovaniu jeho vlastníckeho práva a domáhal sa možnosti voľného nakladania so svojim pozemkom.

Na základe podnetu som požiadal príslušný mestský úrad o stanovisko k uvedenej veci, pričom podnet bol s pracovníkmi mestského úradu aj osobne prerokovaný. Tak ako z predloženej dokumentácie vyplýva, parcela podávateľa podnetu je vedená ako orná pôda, nachádzajúca sa v extraviláne mesta a nič nebráni jej užívaniu ako ornej pôdy. Mestský úrad však pri posudzovaní žiadosti podávateľa podnetu o výstavbu rodinných domov, alebo obytných domov, prípadne obchodného domu na tomto pozemku vychádzal zo záväzného územného plánu, podľa ktorého bola výhľadovo záujmová plocha určená pre plochy občianskej vybavenosti. Podľa stanoviska príslušného mestského úradu bude v roku 2004 územný plán aktualizovaný, pričom preskúmané budú aj požiadavky jednotlivých fyzických a právnických osôb.

Po preskúmaní podnetu, stanoviska mestského úradu ako aj po osobnom prerokovaní veci, som zistil, že neboli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu, pretože zo strany mestského úradu nedochádza k nijakým zásahom do vlastníckeho práva podávateľa podnetu, ani k obmedzeniam v užívaní predmetnej parcely ako ornej pôdy, tak ako je vedená na liste vlastníctva. O uvedenom som podávateľa podnetu upovedomil s usmernením, že ak naďalej zvažuje možnosť výstavby na uvedenej parcele, môže podať na príslušný mestský úrad - odbor architektúry a územného plánovania podnet na zmenu územného plánu mesta v danej lokalite.

Podnet č. 1796/02/VOP

Podávateľ podnetu sa domáhal odstránenia nečinnosti okresného úradu, odbor sociálnych vecí, pri rozhodovaní o poskytnutí peňažného príspevku na opatrovanie jeho zdravotne ťažko postihnutého syna a o poskytnutie peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla. Podávateľ podnetu podal žiadosť o priznanie vyššie spomínaných príspevkov, avšak príslušný orgán napriek jeho niekoľkým urgenciám a oznámeniam o stále sa zhoršujúcom stave dieťaťa o tejto žiadosti nerozhodol.

Pri preskúmaní podnetu som sa obrátil na príslušný orgán verejnej správy so žiadosťou o poskytnutie stanoviska k uvedenej veci. Vedúci odboru sociálnych vecí vo svojom stanovisku poukázal na skutočnosť, že podkladom pre vydanie rozhodnutia je posudok oddelenia posudkových činností o tom, či sa menovaný považuje za občana s ťažkým zdravotným postihnutím a či sa mu navrhujú poskytovať požadované formy peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Vzhľadom na vysoký počet žiadateľov a časovo, ľudsky a administratívne veľmi náročnú prácu v uvedenej oblasti, však podľa vyjadrenia vedúceho odboru, nie sú schopní urýchlene reagovať na žiadosti všetkých žiadateľov, ani ich písomne informovať o zdĺhavom procese vybavenia.

Po preskúmaní podnetu, predložených písomností ako aj stanoviska orgánu verejnej správy som nezistil porušenie základných práv a slobôd. Na môj podnet a s ohľadom na závažnosť situácie prisľúbil príslušný orgán verejnej správy urýchliť konanie v danej veci. Podávateľ a podnetu som upovedomil o výsledku vybavenia.

Podnet č. 90/02/VOP

Na verejného ochrancu práv sa obrátila podávateľka podnetu, v ktorom namietala porušenie svojho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a to v tom, že o jej dôchodkových nárokoch nebolo rozhodnuté v súlade s platnými právnymi predpismi.

Podávateľka podnetu sa na mňa písomne obrátila, vo veci svojho starobného dôchodku i vdovského dôchodku a namietala ich výšku, a to najmä z dôvodu nezapočítanej doby zamestnania svojho nebohého manžela, ako aj svojej celkovej doby zamestnania. K uvedenému písomnému podnetu predložila na osobnej návšteve písomnosti, ktoré k danej veci má k dispozícii. Podávateľka podnetu predložila doklad o dobe zamestnania a zárobku, svojho zomrelého manžela v rokoch 1958 až 1969 v I. AA kategórii. Ďalšie písomnosti, ktoré by predmetnú vec upresnili nemala už podávateľka podnetu k dispozícii z objektívnych príčin (boli jej odcudzené doklady - vykradnutie bytu).

Na základe takto predložených dokladov som preskúmal podnet menovanej a prijal ho na vybavenie. V záujme objektívneho zistenia stavu veci, som sa v súlade so zákonom o verejnom ochrancovi práv obrátil na ústredie Sociálnej poisťovne o poskytnutie písomného stanoviska v danej veci. Sociálna poisťovňa mi podala komplexnú informáciu o jej dôchodkovej záležitosti.

V tejto informácii bolo uvedené, že pre výšku vdovského dôchodku bolo započítaných 41 rokov zamestnania po dovŕšení 18. roku veku jej zomrelého manžela. Doba zamestnania od 30. októbra 1958 do 31. januára 1969 bola započítaná na základe predložených dokladov v I. pracovnej kategórii. O postupe pre započítanie uvedenej doby v I. AA kategórii bola podávateľka podnetu informovaná. Len na základe predloženého písomného dokladu je možné opätovne rozhodnúť o započítaní uvedenej doby zamestnania pre dôchodkové účely. Zároveň bol podávateľke podnetu vysvetlený postup vo veci započítania doby starostlivosti o choré dieťa ako náhradnej doby do doby zamestnania pre starobný dôchodok.

Preskúmaním podnetu som zistil, že o jej dôchodkových nárokoch bolo rozhodnuté v súlade s platnými právnymi predpismi o sociálnom zabezpečení. V tomto zmysle som podávateľku podnetu upovedomil, a zároveň jej poskytol podrobnú informáciu ako má ďalej vo svojej dôchodkovej záležitosti postupovať.

Podnet č. 2103/02/VOP

Podávateľ podnetu sa obrátil na verejného ochrancu práv vo veci neposkytovania dostatočnej zdravotnej starostlivosti počas výkonu väzby.

Podávateľ podnetu, ktorý sa nachádzal v ústave na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, uviedol vo svojom podnete, že po vzatí do výkonu väzby bol hospitalizovaný v nemocnici pre obvinených a odsúdených za účelom prešetrenia svojho zdravotného stavu. Po návrate do ústavu na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody sa podľa tvrdení podávateľa podnetu jeho zdravotný stav neustále zhoršoval až do následnej hospitalizácie, opäť v nemocnici pre obvinených a odsúdených. Po odbornom posúdení bol obvinený prevezený do špecializovaného zdravotníckeho zariadenia. Po skončení tejto hospitalizácie bol obvinený eskortovaný späť do nemocnice pre obvinených a odsúdených. Podávateľ vo svojich tvrdeniach poukazoval na skutočnosť, že trpí závažným ochorením, leukémiou, a odborná lekárka na špecializovanom hematologickom pracovisku, kde sa raz mesačne zúčastňuje špeciálneho vyšetrenia, navrhuje jeho prepustenie z väzby s poukázaním na ustanovenie § 8 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 114/1994 Z. z.

Prijal som podnet na vybavenie a v súlade s ustanoveniami zákona o verejnom ochrancovi práv ho preskúmal. Preskúmaním podnetu vyšli najavo skutočnosti, že obvinený trpí poruchou krvotvorby, podľa odborného hematologického nálezu sa jedná o myelodysplastický syndróm RAS. V dôsledku tohto ochorenia sa u pacienta tvoria v nedostatočnom počte všetky krvné elementy. Tento stav môže za nepriaznivých okolností prejsť aj do leukémie, tento zvrät však pri odborných vyšetreniach nebol potvrdený. Počas celej hospitalizácie v nemocnici pre obvinených a odsúdených sa

postupovalo podľa odborných doporučení špecializovaného pracoviska hematologickej kliniky fakultnej nemocnice. Tvrdenia podávateľa podnetu o odporúčaní odbornej lekárky tohto špecializovaného zdravotníckeho zariadenia boli v konfrontácii s reálnymi vyjadreniami lekárky revidované do konštatovania, že klinické odborné pracovisko neodporúčalo žiaden taký diagnostický alebo liečebný postup, ktorý by nebolo možné poskytovať v podmienkach nemocnice pre obvinených a odsúdených.

Preskúmaním podnetu som nezistil porušenie článku 40 Ústavy Slovenskej republiky a o týchto výsledkoch vybavenia podnetu som upovedomil podávateľa podnetu a ako aj príslušný orgán.

Podnet č. 776/02/VOP

Obrátil sa na mňa podávateľ podnetu, ktorý sa vo svojom podnete domáhal priznania čiastočného invalidného dôchodku a zároveň vyslovil nespokojnosť s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

V júli 2002 sa na mňa obrátil podávateľ podnetu, z obsahu ktorého vyplynulo, že nie je spokojný so zdravotnou starostlivosťou, ktorá mu bola poskytnutá vo výkone väzby, následne vo výkone trestu odňatia slobody a žiadal zmenu ošetrojúceho lekára. Uviedol, že sa jeho zdravotný stav v dôsledku poskytovanej zdravotníckej starostlivosti zhoršil, čo mu v súčasnosti spôsobuje prekážky pri hľadaní si zamestnania, ktoré by zodpovedalo jeho odbornosti. Vo svojom podnete ma zároveň požiadal o preskúmanie stanoviska posudkovej komisie Sociálnej poisťovne, na ktorú sa obrátil so žiadosťou o posúdenie zdravotného stavu v súvislosti so žiadosťou o čiastočný invalidný dôchodok. Sociálna poisťovňa jeho zdravotný stav posúdila ako dostatočný na vykonávanie sústavného zamestnania bez osobitne uľahčených pracovných podmienok a vyjadrila sa v tom zmysle, že uvedený podávateľ podnetu nemá značne sťažené životné podmienky. Vo výrokovej časti posudku uviedla, že podávateľ podnetu nie je čiastočne invalidný. Prijal som podnet na vybavenie a pristúpil k jeho preskúmaniu.

Podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, v znení neskorších predpisov, osoba, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť má právo na výber lekára alebo zdravotníckeho zariadenia s výnimkou osoby, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody. O tejto skutočnosti som podávateľa podnetu poučil, pričom som tiež preskúmal sťažnosti podávané podávateľom podnetu v čase výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody. Dospel som k záveru, že sťažnosti podávateľa podnetu boli vybavované vecne príslušnými orgánmi štátnej správy na úseku zdravotníctva, pričom sa nepreukázalo porušenie jeho základného práva na ochranu zdravia.

Podávateľa podnetu som tiež poučil o tom, že posudok posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia pobočky Sociálnej poisťovne je len podkladom pre rozhodnutie o zákonom nároku na dávku dôchodkového zabezpečenia, voči ktorému nie je opravný prostriedok prípustný. Jeho preskúmanie je možné len v súvislosti s preskúmaním rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pre ktoré bol daný posudok podkladom. Orgánom príslušným na jeho preskúmanie je všeobecný súd. V priebehu preskúmania podnetu som zistil, že príslušný súd v tejto veci podávateľa podnetu už koná. Keďže nie som oprávnený zasahovať do rozhodovacích právomocí súdu, odložil som riešenie podnetu podávateľa so záverom, že podľa mojich zistení nedošlo porušeniu jeho základných práv a slobôd.

Podnet č. 2051/02/VOP

Podávateľka podnetu sa obrátila na mňa so žiadosťou o preskúmanie zbytočných prietahov v súdnom konaní o určenie výživného pre jej syna.

V júli 2001 podal jej syn návrh na určenie výživného na súde. Po uplynutí ôsmich mesiacov súd zistil svoju miestnu nepríslušnosť a postúpil spis na vecne a miestne príslušný súd. Podávateľka uviedla, že žiadali o vytýčenie pojednávania (podávateľka podnetu, aj jej syn) i prostredníctvom rôznych urgencií a podávaním sťažností na postup súdu orgánom štátnej správy súdov, ale napriek tomu pojednávanie vytýčené nebolo.

Účelom práva podať sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní je poskytnutie možnosti súdu, aby sám odstránil protiprávny stav.

Prijal som podnet na vybavenie a preskúmal ho. V súlade s ustanoveniami zákona o verejnom ochrancovi práv som požiadal príslušný súd o písomné stanovisko. Súd ma informoval o príčinách doterajšieho stavu veci a zároveň o vytýčení termín pojednávania.

Preskúmaním podnetu som nezistil porušenie článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. O výsledkoch preskúmania som upovedomil podávateľku podnetu a príslušný orgán štátnej správy súdov na príslušnom súde.

Podnet č. 163/02/VOP

Podávateľka podnetu sa obrátila na mňa so žiadosťou o pomoc vo veci zbytočných prietahov súdneho konania o určenie výživného pre svojho syna.

Vo svojom podnete uviedla, že sa domáha svojho práva na príslušnom súde od roku 1987. V danej veci sa naposledy konalo v auguste roku 2000. Celé konanie je sťažené tým, že jeden z účastníkov konania je cudzí štátny príslušník. Jeho meno a pobyt podľa vyjadrenia podávateľky podnetu a súdu je známy podľa listinného dôkazu z roku 1990, ktorý mi menovaná predložila. Do dňa podania podnetu nebolo v danej veci rozhodnuté. Dieťa, o ktorého určenie výživného sa rozhoduje je už plnoleté. K svojmu podnetu predložila menovaná všetky písomnosti, z ktorých bolo možné usúdiť, že vo veci súdneho konania ako jeden z účastníkov konania sa správa aktívne.

Na základe uvedených skutočností som požiadal, v súlade so zákonom o verejnom ochrancovi práv, predsedu príslušného okresného súdu o stanovisko. Tento mi listom oznámil, že súd opakovane vykonal úkony smerujúce k zabezpečeniu dôkazov a meritórnemu rozhodnutiu veci. Z dôvodu nemožnosti zistenia pobytu

odporcu - jedná sa o cudzieho štátneho príslušníka, bol požiadany príslušný súd v cudzine o spoluprácu. V prípade, že bude odporcovi doručené predvolanie príslušný súd vytýčil dva termíny pojednávania.

Čas na konanie bez zbytočných priet'ahov nie je možné presne ohraničiť. Neexistuje časová hranica, uplynutím ktorej postup štátneho orgánu môže mať povahu zbytočných priet'ahov v konaní. Rýchlosť a účinnosť konania je podmienená objektívne charakterom prejednávanej veci. Dĺžka konania môže poukazovať nielen na zbytočné priet'ahy v konaní, ale aj na zložitosť danej veci. Preto je potrebné, a aj veľmi dôležité, rozlíšiť konanie pomalé a neúčinné, to znamená konanie so zbytočnými priet'ahmi a konanie, ktoré trvá dlho z dôvodu zložitosti prejednávanej veci.

V súlade so zákonom o verejnom ochrancovi práv som upovedomil podávateľku o vybavení jej podnetu. Obdobným spôsobom som v súlade so zákonom informoval aj predsedu príslušného okresného súdu.

Podnet č. 210C/02/VOP

Podávateľka podnetu sa na mňa obrátila vo veci dedičského konania po jej nebohom otcovi, ktoré bolo, podľa jej tvrdenia notárkou ukončené, ale zo strany konajúceho súdu podávateľke podnetu nebolo doručené žiadne rozhodnutie. Z tohto dôvodu sa podávateľka podnetu domnievala, že v tomto súdnom konaní, vedenom na okresnom súde, dochádza k zbytočným priet'ahom a žiadala o ich odstránenie.

Písomne som sa obrátil na predsedu príslušného okresného súdu a požiadal som ho o podrobné písomné stanovisko. Zistil som, že zbytočné priet'ahy v tomto súdnom konaní neboli zapríčinené nečinnosťou zákonného sudcu ale práve naopak konaním, resp. obštrukciami jedného z účastníkov konania, pričom predseda príslušného okresného súdu zdôraznil, že na túto skutočnosť už podávateľka podnetu bola osobne upozornená, a to podpredsedníčkou súdu.

Po preskúmaní podnetu a na základe stanoviska príslušného okresného súdu som zistil, že zbytočné prietahy v súdnom konaní neboli zapríčinené nečinnosťou súdu a v týchto intenciách som podávateľku podnetu písomne upovedomil.

Podnet č. 22/02/VOP

Podávateľka podnetu sa domáhala svojim podaním odstránenia prietahov v konaní orgánov verejnej správy.

Z obsahu podania podávateľky podnetu bolo zistené, že smeruje proti mestskému úradu a primátorovi. Mestský úrad ako príslušný vodohospodársky orgán podľa zákona č. 135/1974 Zb. o štátnej správe vo vodnom hospodárstve, v znení neskorších predpisov a ako stavebný úrad príslušný na ohlásenie drobných stavieb vydal rozhodnutie, ktorým povolil výstavbu studne na úžitkovú vodu a na umiestnenie a uskutočnenie stavby určil stavebníkovi podmienky. Jednou z nich bola povinnosť dať do pôvodného stavu dotknuté parcely. Dotknutou parcelou bola aj prístupová cesta k pozemku - záhrade podávateľky podnetu. Z vybudovanej studne pretekala voda práve na cestu, ktorá viedla k záhrade podávateľky podnetu a spôsobila im zhoršenie podmienok užívania záhrady a v zimnom období bola cesta zľadovatená, čo bolo aj príčinou, že manžel podávateľky podnetu utrpel dvojnásobný úraz.

Napriek sťažnostiam a urgenciám podávateľky podnetu zo strany mestského úradu nebolo kontrolované splnenie stanovených podmienok v stavebnom povolení na výstavbu studne. Rozhodnutie mestského úradu napadol prokurátor protestom v rámci všeobecného dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánov verejnej správy v tom, že podávateľke podnetu ako účastníčke stavebného konania bola mestským úradom odňatá možnosť zúčastniť sa na konaní. Tým bola splnená podmienka na obnovu konania. Mestský úrad o proteste prokurátora rozhodol až po tom, čo si okresný úrad vyžiadal správu a odôvodnenie nečinnosti mestského úradu.

Primátor nerešpektuje rozhodnutie okresného úradu, okresnej prokuratúry, krajskej prokuratúry a na moju žiadosť o poskytnutie informácie a vysvetlenia

podľa § 17 ods. 2 písm. a) a c) zákona o verejnom ochrancovi práv zaslanej v septembri 2002 a následné telefonické urgencie doteraz nereagoval.

Podnet č. 2507/02/VOP

Podávateľka podnetu sa obrátila na mňa s podnetom, v ktorom požiadala o preskúmanie, či nejde o zanedbanie povinnej školskej dochádzky u jej maloletého syna.

V tomto prípade bolo súdom vydané predbežné opatrenie, v ktorom boli maloleté deti zverené do výchovy podávateľky podnetu. Bývalý manžel podávateľky podnetu predbežné opatrenie nerešpektoval a maloletého syna odmieta podávateľke podnetu zveriť. Podávateľka podnetu podala návrh na súdny výkon rozhodnutia odňatím maloletého syna otcovi dieťaťa. Toto konanie nie je ukončené. Po začatí školského roka podávateľka podnetu zistila, že maloletý syn nenavštevuje svoju pôvodnú základnú školu, a tým vzniklo podozrenie, že jeho otec mu neumožňuje absolvovať povinnú školskú dochádzku. O uvedenej skutočnosti informovala podávateľka podnetu políciu, príslušný okresný úrad a príslušný mestský úrad. Podávateľka podnetu uviedla, že na jej opakované žiadosti uvedené orgány verejnej správy účinne nekonali a požiadala ma o pomoc.

Na základe podnetu som sa obrátil so žiadosťou o informácie na príslušný okresný úrad aj príslušný mestský úrad, pričom na obidvoch úradoch sa uskutočnili aj osobné rokovania. Príslušný mestský úrad po mojom upozornení, ako odvolací orgán, rozhodol o odvolaní voči rozhodnutiu riaditeľa základnej školy o nepovolení postúpenia materiálov maloletého na inú základnú školu a zároveň podal trestné oznámenie na otca maloletého veci podozrenia z ohrozovania mravnej výchovy dieťaťa. Príslušný okresný úrad sa z dôvodu prechodu kompetencií v oblasti školstva na obec k tejto otázke vyjadril len okrajovo s tým, že už nemá v danej oblasti kompetencie. Podnet je stále v štádiu preskúmania, zamestnanci Kancelárie verejného ochrancu práv sú v kontakte s príslušným mestským a okresným úradom. So súhlasom podávateľky

podnetu so zverejnením obsahu jej podnetu, som niektorým médiám poskytol kontaktné údaje na podávateľku podnetu a požiadal som ich o pomoc pre podávateľku podnetu.

Podnet č. 210A/02/VOP

Podávateľka podnetu sa obrátila na mňa s podnetom, v ktorom uviedla, že sa obrátila na Ministra spravodlivosti Slovenskej republiky so žiadosťou o preskúmanie zákonnosti právoplatného rozhodnutia príslušného okresného súdu a o podanie dovolania na Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 241a Občianskeho súdneho poriadku. Podávateľka podnetu ďalej uviedla, že jej zo strany Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky bolo oznámené, že jej podanie bolo prijaté a že Minister spravodlivosti Slovenskej republiky podal na Najvyššom súde Slovenskej republiky dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky však toto dovolanie svojim uznesením odmietol s odôvodnením, že bolo podané subjektom, ktorý na jeho podanie nie je oprávnený.

Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky stratilo ustanovenie §241a Občianskeho súdneho poriadku svoju účinnosť a to dňom vyhlásenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v Zbierke zákonov. Podávateľka podnetu porušenie svojich práv vidí v tom, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, podľa jej tvrdenia, vybavovanie jej žiadosti zámerne zdržalo a dovolanie v jej veci bolo podané až po vyhlásení vyššie spomínaného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v Zbierke zákonov.

Požiadal som Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o poskytnutie informácie k danej veci. Zo strany Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky mi nebola doručená odpoveď. Opätovne som požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o poskytnutie informácie.

Podnet č. 2543/02/VOP

V súvislosti s príspevkom, ktorý odvysielala súkromná televízia v jednej zo svojich publicistických relácií, mi bol doručený podnet od Slovenského výboru UNICEF podnet, v ktorom výkonný riaditeľ Slovenského výboru UNICEF ma požiadal o preverenie dostupnosti detskej prostitúcie a pornografie na internete, resp. prostredníctvom iných médií na Slovensku.

Moja pôsobnosť je zameraná na ochranu základných práv a slobôd, k porušeniu ktorých dochádza pri konaní, rozhodovaní, nečinnosti orgánov verejnej správy. Súkromní poskytovatelia a prevádzkovatelia internetových služieb na Slovensku, iných médií však nemajú postavenie, vo vzťahu ku ktorým môžem vykonávať svoju pôsobnosť.

Vzhľadom na trestno-právny charakter uvedeného problému som postúpil podnet Slovenského výboru UNICEF generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky, podľa vyjadrenia ktorého sa táto vecou zaoberá a rieši ju v súčinnosti s Prezídiom Policajného zboru Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti som odporučil do pozornosti aj „Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. (2001) 8 o samoregulácii týkajúcej sa cyber obsahov“ (samoregulácia a ochrana užívateľov pred ilegálnymi a škodlivými obsahmi v nových komunikačných a informačných službách), ktoré bolo prijaté Výborom ministrov Rady Európy na 762. zasadnutí dňa 5. septembra 2001.

Podnet č. 1772/02/VOP

Podávateľka podnetu sa na mňa obrátila so žiadosťou o pomoc pri zastúpení (a zistení) práv jej dieťaťa, ktorého otcom bol cudzí štátny príslušník, v dedičskom konaní vedenom v Slovenskej republike, nakoľko otec dieťaťa v máji roku 2002 zomrel. Svoje otcovstvo k maloletému uznal ešte pred narodením maloletého v roku 1998, vyhlásením na príslušnom okresnom úrade. Zároveň pred príslušným slovenským súdom prehlásil, že je slobodný a nemá okrem maloletého iných potomkov. Za účelom založenia rodiny, bol cudziemu štátnemu príslušníkovi počnúc februárom 1999, povolený trvalý pobyt na Slovensku.

Som síce orgánom, ktorý sa podieľa na ochrane základných práv a slobôd, ale podľa platnej právnej úpravy tak robím len v prípadoch, keď námietky či sťažnosti na porušovanie základných práv a slobôd smerujú proti orgánom verejnej správy. Podávateľka podnetu nenamietala ich porušovanie, ale žiadala kvalifikované právne zastúpenie. Oprávnenia verejného ochrancu práv ustanovuje § 17 zákona o verejnom ochrancovi práv. Podľa tohto ustanovenia však nie som oprávnený na právne zastupovanie záujmov fyzických a právnických osôb v konaní pred súdom.

Po preskúmaní podnetu som dospel k záveru, že riešenie podnetu nespadá do mojej pôsobnosti, a v súlade s ustanovením § 15 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv, som podnet odložil.

V záujme doriešenia veci som sa však obrátil na Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „Centrum“), ktoré bolo v Slovenskej republike zriadené za účelom zabezpečenia a poskytovania právnej ochrany deťom a mládeži vo vzťahu k cudzine, a požiadal o informáciu, nakoľko môže byť Centrum vo veci podávateľke podnetu nápomocné.

Podľa zverejnených informácií je Centrum jedinou organizáciou s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá poskytuje bezplatnú právnu pomoc žiadateľom v oblasti ochrany práv detí vo vzťahu k cudzine. Agenda, ktorou sa Centrum

podľa mojich zistení zaoberá, však pokrýva len oblasť vymáhania výživného v zahraničí, otázku medzinárodných únosov detí a medzištátnych osvojení, nakoľko jeho kompetencie sú dané obsahom príslušných medzinárodných zmlúv, ktorých výkon Centrum zabezpečuje. Nemohlo preto zabezpečiť odbornú pomoc v tomto konkrétnom prípade.

Podávateľku podnetu som oboznámil so znením platnej právnej úpravy vzťahujúcej sa k jej problému a odporučil jej tiež, aby sa obrátila na advokáta a s jeho odbornou právnou pomocou si uplatnila nároky v prebiehajúcom dedičskom konaní. Odporučil som jej tiež, aby sa so žiadosťou o pomoc obrátila aj na príslušné konzulárne oddelenie zastupiteľského úradu Slovenskej republiky v krajine pôvodu otca dieťaťa, pričom v záujme urýchlenia ďalších krokov jej poskytol príslušné kontaktné adresy.

Podnet č. 1228/02/VOP

Podávateľ podnetu sa na mňa obrátil so svojim podnetom vo veci týkajúcej sa údajne jeho protiprávneho dovlečenia z USA do Slovenskej republiky a následného uväznenia bez dôkazov o dopustení sa trestného činu.

V podnete uvádza, že dňa 20. júla 2000 bol protiprávne dovlečený z USA do Slovenskej republiky a následne bez dôkazov o dopustení sa trestného činu bol vzatý do väzby uznesením sudkyne príslušného okresného súdu.

Po preštudovaní obsahu podnetu, som požiadal podávateľa podnetu, aby ho doplnil o uznesenie súdu, ktorým bol vzatý do väzby. Podávateľ podnetu mi doručil kópiu uznesenia príslušného okresného súdu, ktorým mu bolo trvanie väzby predĺžené a zároveň uviedol, že nikdy mu nebolo doručené uznesenie o vzatí do väzby.

Na základe uvedených skutočností, som požiadal príslušný okresný súd o poskytnutie informácie a predloženie písomného stanoviska k tejto veci, ako aj o zaslanie kópie uznesenia, ktorým bol podávateľ podnetu vzatý do väzby. Z písomného

stanoviska príslušného okresného súdu vyplýva, že príslušný okresný súd vydal na obvineného príkaz na zatknutie.

Na príslušnom okresnom súde bol obvinený vypočutý a službukonajúca sudkyňa uznesením rozhodla, že podľa ustanovenia § 68 a z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, sa obvinený berie do väzby. Toto rozhodnutie bolo obvinenému riadne vyhlásené i doručené. Proti uzneseniu o vzatí do väzby podal obvinený opravný prostriedok, o ktorom rozhodoval krajský súd. I toto rozhodnutie bolo obvinenému riadne doručené.

Treba pripomenúť, že príslušný okresný súd vo veci vzatia obvineného do väzby na návrh príslušného krajského prokurátora niekoľkokrát rozhodoval, i o predĺžení trvania väzby. Predmetné rozhodnutie bolo obvinenému vždy doručené. V závere písomnej informácie príslušného okresného súdu sa konštatuje, že boli naplnené všetky zákonné podmienky pre vzatie obvineného do väzby podľa ustanovenia § 68 Trestného poriadku.

Na základe zistených skutočností som podnet odložil z dôvodu, že nezákonnosť väzby nebola preukázaná.

Podnet č. 1478/02/VOP

Podávateľka podnetu sa domnievala, že rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie povolenia na trvalý pobyt dochádza k porušovaniu práva na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny. Vo svojom podnete uviedla, že jej manžel požiadal o udelenie povolenia na trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Príslušný odbor hraničnej a cudzineckej polície však jeho žiadosť zamietol. Voči tomuto rozhodnutiu podal jej manžel odvolanie.

Cudzinec nemá právny nárok na udelenie povolenia na trvalý pobyt. Nejedná sa o základné právo. Napriek tomu som požiadal príslušný orgán o odôvodnenie

rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o udelenie povolenia na trvalý pobyt manžela podávateľky podnetu.

Zo stanoviska príslušného orgánu vyplynulo, že ustanovenie § 39 ods.2 písm. c) zákona o pobyte cudzincov umožňuje policajnému útvaru zamietnuť žiadosť o udelenie povolenia na trvalý pobyt, ak je dôvodné podozrenie, že cudzinec ohrozí bezpečnosť štátu, verejný poriadok, zdravie alebo práva a slobody iných, na vymedzených miestach aj prírodu. I keď bol jeho trestný čin amnestovaný, nič to nemení na skutočnosti, že sa dopustil závažnej trestnej činnosti, čo je preukázané výpisom z registra trestov. Policajný útvar pri rozhodovaní o žiadosti o udelenie povolenia na trvalý pobyt prihliadal na verejný záujem, osobitne na bezpečnostné hľadisko a na základe výsledkov preverovania, ktorého účelom bolo objektívne posúdiť žiadosť účastníka konania o udelenie prvého povolenia na trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Preverovaním nebolo vylúčené dôvodné podozrenie, že spomenutý cudzinec- žiadateľ môže i v budúcnosti svojim konaním ohroziť bezpečnosť štátu, verejný poriadok, zdravie alebo práva a slobody iných osôb. Zamietnutím žiadosti o udelenie prvého povolenia na trvalý pobyt nie sú dotknuté jeho rodičovské práva. Účastník konania môže dieťa kedykoľvek navštíviť, jeho sloboda pohybu a pobytu nie je dotknutá.

Podľa zákona o pobyte cudzincov má možnosť cestovať a zdržiavať sa na území Slovenskej republiky, ak splní zákonom stanovené podmienky. Cieľom rozhodnutia nebolo obmedzovať právo dieťaťa, rodičovskú starostlivosť a výchovu. Ale štát má záujem i na ochrane spoločnosti. Po preskúmaní podnetu, ako aj stanoviska príslušného orgánu, som podnet odložil.

Poznatky, ktoré sú obsahom tejto časti správy vychádzajú z poznania, ktoré som nadobudol **pri preskúmaní podnetov**, s ktorými sa fyzické a právnické osoby na mňa obracajú. Dospel som k názoru, že problémy, s ktorými sa fyzické a právnické osoby stretávajú pri uplatňovaní svojich práv vo vzťahu k verejnej správe treba skúmať v dvoch rovinách:

1. v rovine fyzických a právnických osôb, ktorí uplatňujú svoje práva, resp. chcú ich uplatniť a
2. v rovine orgánov verejnej správy, ktoré o právach rozhodujú.

V rovine fyzických a právnických osôb, ktorí uplatňujú svoje práva, za prioritný problém vyskytujúci sa pri uplatňovaní ich práv považujem nedostatočné právne znalosti. Prioritu im pripisujem preto, že sú aj jedným z častých základných nedostatkov, či nedorozumení, ktoré sú prekážkou pri uplatňovaní práv.

Zistili som, že najmä fyzické osoby často nevedia o svojich právach a slobodách, ale i povinnostiach. Nevedia o formách a spôsoboch ako konať, ako postupovať. Neuplatňujú si svoje právo včas, na príslušnom orgáne, v príslušnej forme. Často nemajú znalosti o príslušnej právnej úprave, resp. nechápu jej zmysel. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že znalosť základných právnych predpisov je prvým predpokladom toho, aby právo mohlo byť náležitým spôsobom aj uplatnené. Znalosť práva je nevyhnutnou podmienkou aj pre správne pochopenie obsahu rozhodnutí, stanovísk, záverov a návrhov príslušných orgánov verejnej správy, ktoré o právach fyzických osôb a právnických osôb rozhodujú. V neposlednom rade základná orientácia v právnych predpisoch smeruje i k tomu, že sa predchádza zbytočným nedorozumeniam, ktoré vznikajú medzi fyzickými osobami a právnickými osobami a orgánmi verejnej správy pri uplatňovaní ich práv.

Sú možnosti odstrániť nedostatočné právne znalosti fyzických osôb a právnických osôb? Možnosti sú, samozrejme, že pri ich voľbe treba zvažovať o aké skupiny fyzických osôb a právnických osôb ide a na základe toho treba voliť prostriedky a spôsoby pôsobenia. Osvedčeným a nenahraditeľným prostriedkom je

forma právnej osvety spočívajúca v primeranej forme právnej výchovy a propagandy, na ktorej sa v súčinnosti s verejnou správou majú možnosť podieľať mimovládne organizácie, nadácie a médiá.

Právna osveta je nevyhnutná, pretože náš právny systém je pomerne zložitý, v niektorých smeroch neprehľadný a nezrozumiteľný, dávajúci možnosť rôznym výkladom, ale aj aplikáciám. Časté novelizácie do určitej miery narušujú i jeho právnu stabilitu. Jednou z príčin je aj to, že pri tvorbe právnych predpisov, či už na najvyššej úrovni, ale aj na nižších stupňoch sa v niektorých prípadoch nerešpektujú a nedodržiavajú legislatívne pravidlá ich tvorby.

Ďalej z preskúmania podnetov fyzických a právnických osôb, ktoré majú charakter vážnych a zložitých prípadov vyplynulo i poznanie, že pre úspešnosť ich riešenia je namieste, aby fyzickej osobe bola poskytovaná náležitá komplexná odborná právna pomoc osobou práva znalou. Moje poznanie v tejto súvislosti je, že u mnohých občanov neexistuje možnosť využívať kvalifikovanú odbornú právnu pomoc pre jej finančnú nedostupnosť. Jednoducho povedané, právna služba advokáta, či komerčného právnika je pre nich drahá a teda prakticky nedostupná. Vo viacerých prípadoch sú ponosy občanov na jej kvalitu v prípadoch, kde na ich strane bola činná. Problém nedostupnosti právnych služieb je potrebné riešiť čo najskôr. Nepochybne musí tu existovať iniciatíva štátu, ktorá je nezastupiteľná.

Namieste je úvaha o vytvorení inštitútu pre poskytovanie bezplatnej komplexnej právnej služby. Pri potrebnom množstve finančných prostriedkov i vhodnom materiálnom i personálnom zabezpečení by jej garantom mohol byť aj verejný ochranca práv so svojou kanceláriou.

V súvislosti s uplatňovaním práv fyzických osôb a právnických osôb voči orgánom verejnej správy nemožno obísť fakt, že voči konaniam, rozhodnutiam a stanoviskám orgánov verejnej správy, ale i mnohým ďalším orgánom je zo strany fyzických osôb a právnických osôb prejavovaná značná nedôvera. Táto pramení

predovšetkým z podozrení, že orgány verejnej správy nedodržiavajú právne predpisy, nesprávne ich aplikujú, rozhodujú neobjektívne, že sa uplatňuje protekcia a korupcia.

V rovine fyzických osôb a právnických osôb uplatňujúcich si svoje práva nemožno obísť i subjektívne správanie sa fyzických osôb a právnických osôb, prejavujúce sa predovšetkým netrzezivosťou, netolerantnosťou, často aj správaním, ktoré je v rozpore so základnými pravidlami slušnosti.

V rovine orgánov verejnej správy základným nedostatkom je, že jej predstavitelia a pracovníci si často neuvedomujú, že sú pre potreby fyzických osôb a právnických osôb a nie naopak.

Medzi časté námietky patria:

- a) povýšenecké správanie sa pracovníkov verejnej správy voči fyzickým osobám a právnickým osobám,
- b) neschopnosť menovaných pracovníkov komunikovať s občanom na náležitej úrovni (absentuje trpezlivosť, ochota, slušnosť, zrozumiteľnosť poučení, stanovísk, rozhodnutí, ľahostajnosť, nedbalosť a pod.),
- c) nedôvera pracovníkov verejnej správy voči fyzickým osobám a právnickým osobám,
- d) prijímanie nejasných, ťažko zrozumiteľných právnych predpisov, ich nedostatočná propagácia či zverejňovanie, nedostatočná právna osveta,
- e) zložitosť a dlhodobosť rozhodovacieho procesu (predlžovanie, často nekonanie, zatajovanie pravdy a pod.),

Uvedené skutočnosti patria medzi tie okolnosti, ktoré zbytočne vyvolávajú napätie medzi fyzickými osobami a právnickými osobami a orgánmi verejnej správy.

III. Súčinnosť verejného ochrancu práv pri výkone jeho pôsobnosti

Podľa § 25 zákona o verejnom ochrancovi práv verejný ochranca práv pri výkone svojej pôsobnosti spolupracuje s príslušnými orgánmi verejnej správy, prokuratúrou, s nadáciami, občianskymi združeniami, stavovskými organizáciami, občianskymi iniciatívami a ďalšími subjektami pôsobiacimi v oblasti ochrany základných práv a slobôd.

Veľmi dobre si uvedomujeme obsah citovaného ustanovenia a konštatujem, že mu venujeme náležitú pozornosť. Napriek krátkemu času výkonu vlastnej činnosti, krátkej existencie úradu verejného ochrancu práv podarilo sa nám započat' uplatňovať viaceré formy a prostriedky spolupráce .

Preto v častiach správy - vnútroštátna spolupráca, spolupráca s mimovládnyimi organizáciami a s médiami - uvádzam v stručnosti prehľad prvotných kontaktov so subjektami, s ktorými po započatých rokovananiach v súčasnosti dochádza k uzatváraniu dohôd o vzájomnej súčinnosti a spolupráci pri uplatňovaní dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Stav rokovaní je u jednotlivých subjektov rôzny. Vo viacerých prípadoch zmluvy už existujú a aj sa realizujú, v ďalších sa rokuje, resp. sa pripravujú rokovania.

Vnútroštátna spolupráca

Z mojej iniciatívy sa dňa 26. marca 2002 uskutočnilo prvé stretnutie na Úrade vlády Slovenskej republiky s Pálom Csákyim, podpredsedom vlády pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj. Účelom stretnutia bola vzájomná výmena informácií o umiestnení kancelárskych priestorov, o uskutočňovaní vecnej pôsobnosti a organizačnej štruktúre Kancelárie verejného ochrancu práv.

Predseda Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnosti Lászlo Nagy a poslanci výboru dňa 30.mája 2002 navštívili dočasné sídlo Kancelárie verejného ochrancu práv. Predmetom stretnutia bolo oboznámenie sa

poslancov s činnosťou Kancelárie verejného ochrancu práv. Vo vecnej rovine sa diskutovalo o problémoch a postavení rómskej menšiny na Slovensku. Predseda výboru sa zaujímal aj o obsah podnetov, s ktorými sa občania obracajú na verejného ochrancu práv. Poslanci príslušného výboru sľúbili plnú podporu pri konštituovaní Kancelárie verejného ochrancu práv.

Informácie o prvých skúsenostiach z mojej práce vo funkcii verejného ochrancu práv boli dňa 4. júna 2002 na programe stretnutia podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj Pála Csákyho v dočasnom sídle na Kvetnej ulici. Host'a som informoval aj o výberových konaniach na jednotlivé posty v Kancelárii verejného ochrancu práv. Zároveň som požiadal Pála Csákyho o konkrétnu pomoc pri doriešení neuzatvoreného problému stáleho priestorového umiestnenia Kancelárie verejného ochrancu práv pridelením vhodnej budovy.

Únia slovenských novinárov seniorov ma pozvala na stretnutie s predstaviteľmi z radov špičkových slovenských publicistov, ktoré sa uskutočnilo dňa 27. júna 2002. Ústrednou témou diskusie bola problematika dodržiavania základných práv a slobôd. Príslušným novinárom som poskytol i informácie týkajúce sa zriaďovania Kancelárie verejného ochrancu práv v Slovenskej republike.

V rámci spolupráce s Ústavom štátu a práva Slovenskej akadémie vied, Slovenským národným strediskom pre ľudské práva a Kanceláriou verejného ochrancu práv bol za finančnej pomoci Nadácie otvorenej spoločnosti zorganizovaný siedmy ročník Jesennej školy práva s tematikou základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb. Zúčastnili sa jej študenti a doktorandi z právnických fakúlt z Čiech, Poľska a Slovenska. Jesenná škola práva je podujatie, ktoré má niekoľkoročnú tradíciu. Jej hlavným poslaním je poskytnúť študentom a doktorandom čo najviac aktuálnych informácií.

Dňa 27. septembra 2002 som prijal splnomocnenkyňu vlády Slovenskej republiky pre rómsku komunitu Kláru Orgovánovú. Na stretnutí sa zúčastnil aj líder tímu Twinningového programu Európskej únie v rámci programu PHARE pán Michel Digne. Hlavnou témou rokovania bola problematika zlepšenia postavenia rómskej

menšiny a nadviazanie spolupráce so sekretariátom splnomocnenkyne vlády pre rómsku komunitu.

V rámci prehlbovania si poznatkov z oblasti problematiky ochrany zdravia sa odborní zamestnanci - právnici Kancelárie zúčastnili na konferencii organizovanej Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky: „Prvé národné fórum k právam pacientov“, ktorá sa konala dňa 22. októbra 2002 v Stupave.

26. októbra 2002 sa uskutočnilo pracovné stretnutie predstaviteľov Slovenského výboru pre UNICEF riaditeľa slovenského zastúpenia, riaditeľky Slovenského výboru pre UNICEF a konateľky Výboru pre UNICEF v Slovenskej republike. Výsledkom tohto pracovného stretnutia bola dohoda o vzájomnej spolupráci.

V rámci dohodnutej spolupráce s Úradom vysokého komisára OSN pre problematiku utečencov v Slovenskej republike som spolu s predstaviteľmi Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky navštívil utečenecký tábor v Gabčíkove. Oboznámil som sa s podmienkami, v ktorých sa nachádzajú utečenci, ktorí skončili na území Slovenskej republiky a získaval som poznatky o zachovávaní základných práv a slobôd v tomto zariadení.

V rámci podnetov, s ktorými sa na mňa obracajú najmä fyzické osoby, sa vyskytuje aj problematika dodržiavania základných práv a slobôd vo výkone väzby i vo výkone trestu odňatia slobody, z tohto dôvodu som v sprievode generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže navštívil väzenské zariadenie v Ilave, Hrnčiarovciach nad Parnou, v Leopoldove a ďalší odborní zamestnanci v Trenčíne a v Prešove. Chceme navštíviť všetky väzenské zariadenia a na základe nášho praktického poznania problémov pripraviť informáciu o dodržiavaní základných práv a slobôd v príslušných zariadeniach.

Sociálne- zdravotná problematika zameraná na práva detí, bola ústrednou témou konferencie „Syndróm týraného a zneužívaného dieťaťa - problém verejného zdravia“, ktorá sa konala v Košiciach v dňoch 14. a 15. novembra 2002 pod gesciou Slovenského výboru pre UNICEF. Konferencie sa zúčastnili odborní zamestnanci - právnici

Kancelárie verejného ochrancu práv, ktorí sa venujú problematike ochrany práv dieťaťa.

Problematike utečencov a odíedencov sa na Donovaloch v dňoch 20. až 22. novembra 2002 venovala konferencia organizovaná Migračným úradom a slovenským zastúpením Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov pod názvom „Právo na azyl vo svetle nového azylového zákona“, za účasti zástupcu Kancelárie verejného ochrancu práv.

Pod mojou gesciou sa v Trnave v dňoch 22. a 23. novembra 2002 konal odborný seminár „Dieťa v ohrození - zdravotný, sociálny a psychický stav detí a mládeže; status quo a perspektívy“. Príprava semináru sa uskutočňovala v súčinnosti s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, Fakultou sociálnej práce a zdravotníctva Trnavskej univerzity a Detským fondom Slovenskej republiky. Seminára sa zúčastnili viacerí odborní zamestnanci Kancelárie verejného ochrancu práv.

Odborní zamestnanci - právnici Kancelárie verejného ochrancu práv sa dňa 3. decembra 2002 zúčastnili na odbornom seminári „Kvalitné súdnictvo rýchlo, rozumne, razantne“, ktorý organizovala „Iniciatíva študentov práva“, ďalej sa zúčastnili konferencie organizovanej vydavateľstvom Kalligram: „Európske právo na Slovensku“ a v dňoch 10. a 11. decembra 2002 sa ďalší odborní zamestnanci zúčastnili na konferencii, ktorú zorganizovalo Centrum pre európsku politiku v spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave. Boli to odborne veľmi podnetné stretnutia, poznatky z ktorých budú na náležitej úrovni uplatňované pri riešení podnetov fyzických a právnických osôb.

V spolupráci so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, Slovenskou spoločnosťou pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied sme sa dňa 9. decembra 2002 podieľali na organizovaní odborného seminára ku „Dňu ľudských práv“. S odbornými prednáškami a odbornými diskusnými príspevkami vystúpil i odborný zamestnanec- právnik Kancelárie verejného ochrancu práv.

Návšteva členov Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien pod vedením jej predsedu Lászla Nagya v priestoroch Kancelárie verejného ochrancu práv sa uskutočnila dňa 14. januára 2003. Členovia výboru sa mali možnosť bližšie oboznámiť s podnetmi, ktoré sú predmetom mojej pôsobnosti, ako aj s novými kancelárskymi priestormi, v ktorých je Kancelária verejného ochrancu práv umiestnená. Spoločná vecná diskusia bola venovaná aj problematike adopcií detí tak vnútroštátnej, ako aj medzinárodnej.

Rokovanie s riaditeľom Servisného centra Slovenskej asociácie občianskych poradní v Slovenskej republike bolo veľmi efektívne a výsledkom je stanovenie si spoločných úloh pre pôsobenie v podmienkach Slovenskej republiky. V budúcnosti chceme uskutočniť viacero spoločných aktivít, ktorých problematikou bude ochrana základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb v Slovenskej republike. Bol som informovaný aj o možnosti, aby som pri uskutočňovaní svojej pôsobnosti mohol využiť ich regionálne občianske poradne, ktoré sú činné na celom území Slovenskej republiky.

Problém sterilizácie rómskych žien bol hlavnou témou stretnutia, ktoré sa uskutočnilo s predstaviteľkami Centra pre reprodukčné práva a Poradne pre občianske a ľudské práva z Košíc. Účelom návštevy bola ich žiadosť o pomoc pri preskúmaní problematiky „násilnej sterilizácie u rómskych žien“, ktorá je predmetom výskumu oboch mimovládnych organizácií. Súčasne mi odovzdali nimi vypracovanú správu o nezákonnej sterilizácii a diskriminácii rómskych žien v nemocničných zariadeniach Slovenskej republiky. S obsahom správy som sa oboznámil a požiadal som o stanovisko Ministra zdravotníctva Slovenskej republiky a súčasne som poskytol predmetnú správu aj generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky s tým, aby preverili, či nejde o páchanie trestnej činnosti.

Podpísanie zmluvy o vzájomnej spolupráci s riaditeľom Informačnej kancelárie Rady Európy v Bratislave Viliamom Figuschom sa uskutočnilo dňa 27. januára 2003 počas pracovného stretnutia v priestoroch Kancelárie verejného ochrancu práv.

Stanovili sme si spoločné ciele pre pôsobenie v podmienkach Slovenskej republiky a vzájomnú pomoc ohľadne vzájomnej informovanosti o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb, poskytovanie dokumentov z Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu, publikačnej činnosti a organizovaní odborných podujatí. Naša vzájomná spolupráca v budúcnosti predpokladá viacero spoločných aktivít ohľadne ochrany základných práv a slobôd v Slovenskej republike.

Nové administratívne sídlo verejného ochrancu práv navštívil Pavol Hrušovský, predseda Národnej rady Slovenskej republiky dňa 14. februára 2003. Zaujímal sa o problematiku podnetov, s ktorými sa fyzické a právnické osoby na Kancelárii verejného ochrancu práv obracajú, o spôsoby ich riešenia, ale aj o problémy, ktoré verejný ochranca práv má pri svojej práci. Na stretnutí so zamestnancami Kancelária verejného ochrancu práv vyslovil ocenenie ich práce.

Z mojej iniciatívy a v záujme približovania výkonu pôsobnosti verejného ochrancu práv fyzickým osobám a právnickým osobám v regiónoch, som s primátormi miest Žilina a Trenčín dohodol súčinnosť pri osobnom vybavovaní podnetov občanov priamo v danom regióne. Okrem spomínaných miest rokovanie je aktuálne s primátorom mesta Banská Bystrica.

V Trenčíne osobné prijatia fyzických osôb sa uskutočňuje každú prvú stredu v mesiaci na mestskom úrade. Túto možnosť už využilo 44 občanov. V Žiline osobné prijímanie podnetov sa uskutočňuje každý prvý štvrtok v mesiaci v priestoroch radnice. V Žiline túto možnosť využilo 38 fyzických osôb.

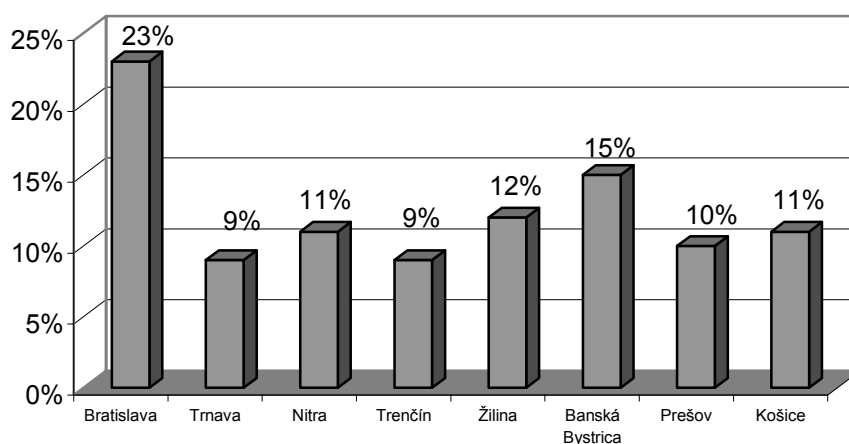
Obsahom podnetov, s ktorými sa občania na nás obracajú v regiónoch, sa týka v prevažnej väčšine problémov dedičských, reštitučných nárokov, výpočtu a poskytovania dôchodku, vlastníckych vzťahov, zbytočných prierahov v súdnom konaní a žiadostí o preskúmanie rozhodnutia súdov.

Z doterajších skúseností je možné usúdiť, že občania v daných regiónoch možnosť osobného stretnutia s odbornými zamestnancami - právnikmi Kancelárie

verejného ochrancu práv uvítali a o túto formu prejavujú veľký záujem. Termíny sú obsadené na 3-4 mesiace dopredu. Tento náš krok je zo strany obyvateľov hodnotený pozitívne. Ako v Trenčíne, tak aj v Žiline sú kancelárske priestory poskytované bezplatne.

Graf č. 15

Percentuálne vyjadrenie počtu podávateľov podnetov podľa krajov

Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami a s médiami

V rámci spolupráce s neziskovým občianskym združením Akadémia vzdelávania som sa zúčastnil pilotného semináru k projektu „Občan a región“, ktoré Akadémia vzdelávania usporiadala v Prešove. Účelom projektu je riešenie problému nezamestnanosti i vzdelávania špecifických skupín. Nemalú pozornosť projekt venuje aj otázkam rozvíjania demokratickej spoločnosti. Moja aktívna účasť spočívala v prednáške a diskusii na tému „Vzdelávanie a výchova k rešpektovaniu základných práv a slobôd, ako aj k princípom demokratickej spoločnosti a princípom právneho štátu“. Súčasná i budúca spolupráca je orientovaná predovšetkým ku zvyšovaniu právnych vedomostí obyvateľov Slovenskej republiky.

Z poverenia verejného ochrancu práv sa odborná pracovníčka zúčastnila na odbornom seminári „Ombudsman - legislatívno-právna úprava a perspektívy“, ktorý

pripravilo Európske združenie študentov práva v spolupráci so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva. Na seminári sa zúčastnili aj študenti zo slovenských právnických fakúlt i študenti Právnickej fakulty z Brna.

Slovenská únia pre mier a ľudské práva zorganizovala dňa 19. júna 2002 okrúhly stôl mimovládnych organizácií v Slovenskej republike s verejným ochrancom práv na Slovensku. Témou stretnutia bola problematika dodržiavania ľudských práv a začatie spolupráce s organizáciami, ktoré sa touto problematikou zaoberajú. Na stretnutí boli prezentované i témy ako násilie v rodine, rómska otázka, náhrada škody spôsobenej štátnymi orgánmi, porušovanie ľudských práv v trestnom konaní v súvislosti s výkonom väzby. Zástupcovia mimovládnych organizácií prejavili záujem o našu ďalšiu spoluprácu formou monotematických stretnutí, ktoré sa postupne snažíme uskutočňovať.

Ohľadne vzájomnej spolupráce boli z mojej strany oslovené viaceré inštitúcie pôsobiace pri ochrane ľudských práv a slobôd. V súčasnosti sa pripravuje zmluvné zabezpečenie s nasledujúcimi inštitúciami:

- s Informačnou kanceláriou Rady Európy,
- s UNICEF - Slovenským výborom,
- s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave,
- so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva.
- so Slovenskou asociáciou občianskych poradní,
- s Úradom vysokého komisára pre utečencov OSN,
- s UNDP - Regionálny podporný program OSN. Išlo o bilaterálne stretnutie s predstaviteľmi organizácie a v rámci neho boli dohodnuté ďalšie formy vzájomnej spolupráce.

Mám záujem o spoluprácu s každým, kto má záujem na ochrane základných práv a slobôd, preto som sa listom zo dňa 11. februára 2003 obrátil na 28 mimovládnych organizácií, ktorých činnosť sa zameriava na ochranu základných práv a slobôd, s ponukou na spoluprácu a súčasne so žiadosťou, aby mi oznámili prípady porušovania základných práv a slobôd v Slovenskej republike. K 1. marcu 2003 mi boli doručené odpovede troch mimovládnych organizácií.

Novinárska práca má dôležité miesto v spoločenskom živote. Je jeho každodennou nevyhnutnou súčasťou. Prostredníctvom nej slovom i obrazom sme pohotovo informovaní o živote doma i za hranicami. Tento fakt si veľmi dobre uvedomujem a je mojou snahou vytvoriť náležitú formu spolupráce s médiami, čo spolu s propagačno-publikačnou činnosťou považujem za činnosť, ktorá pozitívnym spôsobom môže napomáhať nielen pri riešení konkrétnych podnetov, ale aj pri účinnom prehlbovaní právnej vzdelanosti medzi našim obyvateľstvom.

Vzhľadom na moje špecifické postavenie chcem vybudovať mediálny úsek, ktorý popri styku s verejnosťou zvládne aj styk so zdrojmi nových právnych predpisov - Národnou radou Slovenskej republiky i ďalšími organizačnými jednotkami venujúcimi sa i ochrane práv a slobôd obyvateľov (legislatívna rada vlády, Ústavný súd SR, Najvyšší súd SR, Generálna prokuratúra SR, ministerstvá a pod.). Najmä prítomnosť na zasadaniach výborov Národnej rady Slovenskej republiky a na rokovaní v pléne vytvára možnosť „byť pri tom“, tzn. nie iba zaznamenávať vývoj názorov, ale snažiť sa spoznať dôvody a porovnávať návrh zákona s jeho výsledným znením.

V spolupráci s médiami chcem dosiahnuť obojstranne dobrú a efektívnu spoluprácu, preto mám vypracovanú koncepciu informačnej činnosti spolu s mediálnou stratégiou a prácou na imidži. Som stále presvedčený, že spolupráca s médiami sa bude stále zlepšovať a bude pozitívna aj vo vzťahu k formovaniu právneho vedomia občanov. Nemožno však opomenúť skutočnosť, že nie všetko možno zverejňovať, najmä pred vyriešením.

IV. Zahraničná spolupráca

Spolupráca so zahraničnými subjektami, ktoré sa venujú problematike ochrany základných práv a slobôd považujeme za veľmi významnú a v našej práci i neopomenuteľnú. V súčasnosti uskutočňujem viaceré pracovné stretnutia, ktorých výsledky sú dobrým predpokladom pre garantovanie budúcej vzájomnej spolupráce.

Prvá zahraničná návšteva bola uskutočnená do Českej republiky na pracovné stretnutie s českým verejným ochrancom práv Otakarom Motejlom. Účelom stretnutia bolo nadviazanie vzájomnej spolupráce, oboznámenie sa so skúsenosťami z pôsobenia českého verejného ochrancu práv a jeho kancelárie.

11. apríla 2002 sa uskutočnilo stretnutie s Ericom van der Linden, veľvyslancom Delegácie Európskej komisie na Slovensku. Predmetom rozhovoru bola predovšetkým problematika vecnej pôsobnosti verejného ochrancu práv na Slovensku, konštituovanie Kancelárie verejného ochrancu práv ako i spolupráca s mimovládnyimi organizáciami. Bol nám daný i príslub pomoci pri našej činnosti.

Delegáciu predstaviteľov Tadžikistanu, ktorá pricestovala na Slovensko v rámci programu OSN zameraného na posilnenie procesu postkonfliktného budovania Tadžikistanu, som prijal dňa 24. apríla 2002. Členovia delegácie prejavili záujem o vecnú pôsobnosť verejného ochrancu práv, o činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv, ale aj o problémy ktoré sa vyskytujú v súvislosti so začatím činnosti verejného ochrancu práv v Slovenskej republike.

Významnou skutočnosťou bolo prijatie Ronalda Weisera, veľvyslanca Spojených štátov amerických dňa 3. mája 2002. Okrem iných otázok obsahom stretnutia bola aj diskusia o mojej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi na Slovensku.

21. mája 2002 sa uskutočnilo moje pracovné stretnutie so zástupcami vládnej delegácie Chorvátskej republiky. Za chorvátsku stranu boli prítomní podpredsedníčka vlády Chorvátskej republiky pre spoločenské záležitosti a ľudské práva, ďalej riaditeľ

Úradu pre spoluprácu s medzinárodnými inštitúciami, poradkyňa podpredsedníčky vlády, veľvyslankyňa Chorvátskej republiky v Slovenskej republike a tretí tajomník Veľvyslanectva Chorvátskej republiky v Slovenskej republike.

Na základe osobnej iniciatívy poľského charge d'affaires Andrzeja Kupicha sa dňa 4. júla 2002 uskutočnila jeho priateľská návšteva v priestoroch Kancelárie verejného ochrancu práv. Andrzej Kupich mi odovzdal osobný list a pozvanie na návštevu od poľského verejného ochrancu práv Andrzeja Zolla.

Mimovládna organizácia „Slovensko-poľská spoločnosť pre spoluprácu, priateľstvo, dobré susedské vzťahy a regióny" zorganizovala v dňoch 29. - 30. júla 2002 stretnutie v Poprade, ktorého hlavným účelom bolo oficiálne rokovanie verejných ochrancov práv Poľskej republiky a Slovenskej republiky. Andrzej Zoll - Rzecznik praw obywatelskich (verejný ochranca práv) v Poľskej republike nás podrobne oboznámil so vznikom a fungovaním úradu poľského verejného ochrancu práv. Ďalej sme si vymenili skúsenosti z našej činnosti verejných ochrancov práv, ako aj z problematiky súvisiacej s vysokoškolskou pedagogickou činnosťou v oblasti ochrany základných práv a slobôd, vrátane trestnoprávných prostriedkov. Prof. Andrzej Zoll pôsobí ako vysokoškolský pedagóg na Katedre trestného práva na Jagellonskej univerzite v Krakowe.

V nadväznosti na moje prvé pracovné stretnutie s verejným ochrancom práv v Českej republike v Brne, sa v Bratislave dňa 12. augusta 2002 uskutočnilo stretnutie s Annou Šabatovou, zástupkyňou českého verejného ochrancu práv. Dohodli sme, že najbližšie pracovné stretnutie sa uskutoční na jeseň tohto roka na úrovni vedúcich kancelárií a ďalších odborných zamestnancov- právnikov.

Vedúceho zastupiteľského úradu UNHCR na Slovensku Pier-Francesca Maria Nattu a jeho spolupracovníka som prijal dňa 13. augusta 2002. Hlavnou témou rozhovorov bola problematika utečencov a uplatňovanie azylového práva na Slovensku. Dohodli sme sa na vzájomnej informovanosti o problematike utečencov.

V rámci pravidelných pracovných stretnutí, ktoré sú výsledkom dohody o spolupráci medzi českým a slovenským verejným ochrancom, dňa 18. septembra 2002

navštívila vedúca Kancelárie verejného ochrancu práv s ďalšími spolupracovníkmi sídlo českej Kancelárie verejného ochrancu práv v Brne. Návšteva sa uskutočnila za účelom výmeny skúseností a súčinnosti na niektorých spoločných aktivitách. Spoločné rokovanie bolo orientované na výmenu informácií z oblasti organizačno-technického zabezpečenia chodu oboch kancelárií, ale taktiež aj z problematiky týkajúcej sa vybavovania podnetov z procesného hľadiska.

Na základe pozvania Britského združenia pre Strednú a Východnú Európu, ktorého hlavným cieľom je umožniť lepšie porozumenie medzi ľuďmi vo Veľkej Británii a v krajinách strednej a východnej Európy, sa v dňoch 22. - 26. septembra 2002 uskutočnilo pracovné stretnutie odborných zamestnancov- právnikov Kancelárie verejného ochrancu práv so zástupcami združenia. Program pracovnej návštevy bol zameraný na problematiku dodržiavania ľudských práv a úlohu ombudsmanov vo Veľkej Británii. Účastníci delegácie sa stretli so zástupcom ombudsmana pre miestnu samosprávu, ďalej s ombudsmanom pre väzenia a práva väzňov, s komisárom pre rasovú rovnocennosť. V rámci návštevy Veľkej Británie sa delegácia Kancelárie verejného ochrancu práv zúčastnila na prijatí u veľvyslanca Slovenskej republiky vo Veľkej Británii Františka Dlhopolčeka.

Pracovnú návštevu v Úrade poľského verejného ochrancu práv so sídlom vo Varšave absolvovala delegácia Kancelárie verejného ochrancu práv v dňoch 6. - 9. októbra 2002. Členovia delegácie sa oboznámili s fungovaním a pôsobnosťou inštitútu v Poľsku. Vedúca úradu poľského verejného ochrancu práv informovala delegáciu o organizačnej štruktúre a vecnej náplni jednotlivých odborov a oddelení úradu. Informácie sa týkali klasifikácie a procesnej stránky vybavovania podnetov. Nemenej zaujímavé boli informácie aj o spolupráci poľského verejného ochrancu práv s mimovládnyimi organizáciami v Poľsku. Na tomto prijatí sa zúčastnené strany dohodli o možnosti ďalšieho rozvoja vzájomnej spolupráce. V rámci návštevy Poľskej republiky sa uskutočnilo aj prijatie u veľvyslankyne Slovenskej republiky v Poľsku Magdy Vašáryovej.

Regionálny úrad UNDP pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov v Bratislave som navštívil dňa 27. novembra 2002. Pracovného stretnutia sa zúčastnili

Ben Slay - riaditeľ Regionálneho podporného centra, Tomasz Anusiewicz - regionálny poradca „Programu dobre spravovanej spoločnosti“ a Rastislav Vrbenský - programový analytik UNDP. Cieľom tohto stretnutia bola diskusia o konkrétnej spolupráci obidvoch inštitúcií pri ochrane ľudských práv.

Následne prostredníctvom Tomasza Anusiewicza sa uskutočnila dňa 17. januára 2003 sprostredkovaná návšteva Donalda McGregora zo Strediska pre štúdie o ombudsmanovi Univerzity v Readingu - Veľká Británia v Kancelárii verejného ochrancu práv. Cieľom stretnutia bola výmena skúseností týkajúcich sa mojej pôsobnosti vo vzťahu k podnetom fyzických osôb a právnických osôb. Donald McGregor ako svoju špecializáciu predstavil problematiku verejnej správy, najmä samosprávy a zaujímal sa o druhy podaní a spôsoboch informovania občanov o možnostiach poskytnutia pomoci zo strany verejného ochrancu práv.

Problematika týkajúca sa fenoménu korupcie bola na programe rokovania medzi verejným ochrancom práv a Jorge Ágnes Espinom - predstupovým poradcom Európskej Únie pre boj proti korupcii, ktoré sa v rámci pracovnej návštevy uskutočnilo v priestoroch Kancelárie verejného ochrancu práv dňa 3. februára 2003. Účelom návštevy bolo oficiálne nadviazanie spolupráce a stanovenie si spoločných úloh pre pôsobenie v podmienkach Slovenskej republiky. Jorge Ágnes Espina informoval verejného ochrancu práv o projekte, ktorého kľúčovým zámerom je evidencia oblastí verejného života v Slovenskej republike, kde sa častejšie vyskytuje fenomén korupcie. Zaujímal sa o aj môj odborný názor na inštitút „súkromnej žaloby“, ktorý je zaužívaný v Španielsku. Z ďalších otázok, ktoré boli predmetom vzájomnej diskusie treba spomenúť otázky týkajúce sa spôsobu podávania podnetov a podnety súvisiace s výkonom väzby. Závery rokovania vyústili do koncepcie neformálnej spolupráce, na základe ktorej sa v budúcnosti bude realizovať viacero spoločných aktivít na úseku ochrany základných práv a slobôd v spojitosti s bojom proti korupcii.

Dňa 4. februára 2003 som prijal pracovníčky politicko-ekonomickej sekcie Veľvyslanectva Spojených štátov amerických. Cieľom ich návštevy bolo získať informácie týkajúce sa systému ochrany základných práv a slobôd v Slovenskej

republike. Poznatky plánovali využiť v záverečnej správe o dodržiavaní základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Podrobne som im priblížil rozsah mojich kompetencií, ktoré mi stanovuje Ústava Slovenskej republiky a zákon o verejnom ochrancovi práv. Záujem prejavili o doterajšie moje skúsenosti s prijímaním a vybavovaním podnetov. Hostia sa zaujímali aj o prípady týkajúce sa postavenia menšín v Slovenskej republike.

Verejný ochranca práv Českej republiky so sprievodom nás navštívil dňa 19. februára 2003. Programom stretnutia bolo oboznámenie sa Otakara Motejla s mojou činnosťou, ďalej to bola najmä vzájomná výmena skúseností a hľadanie možností vzájomnej spolupráce. Českého verejného ochrancu práv spolu so mnou prijal prezident Slovenskej republiky Rudolf Schuster, predseda Národnej rady Slovenskej republiky Pavol Hrušovský a podpredseda vlády Slovenskej republiky Pál Csáky.

Záver

Verejný ochranca práv doplnil našu sústavu orgánov ochrany základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Nenahrádza ich a netreba ho chápať ako konkurenta, ale spolupracovníka. Má v systéme ochrany vymedzené svoje miesto, kompetencie, prostriedky a spôsoby i formy upozorňovania či apelácie k orgánom verejnej správy. Koná predovšetkým na základe podnetu, ale je mu daná i možnosť konať i z vlastnej iniciatívy.

Pri svojej činnosti sa riadi Ústavou Slovenskej republiky a celým právnym poriadkom, z čoho pre neho vyplýva povinnosť, aby kontroloval orgány verejnej správy, či tieto pri svojej činnosti, pri svojom konaní, rozhodovaní postupujú v súlade s ústavou, zákonmi, ale aj princípmi demokratického a právneho štátu. Tiež skúma, či orgány verejnej správy sú činné, či nečinné. Je kontrolným orgánom vo vzťahu k orgánom verejnej správy a svoje povinnosti uskutočňuje nielen v súlade so zákonom, ale aj v súlade so základnými zásadami etiky.

Je potrebné konštatovať i to, že pôsobnosť verejného ochrancu práv zodpovedá európskemu štandardu s jeho miernym prekročením - oprávnenia vo vzťahu k nečinnosti orgánov súdnej moci, ako i oprávnenia klásť otázky priamo pri správnom konaní účastníkom konania. Je potrebné si uvedomiť, že pôsobnosť verejného ochrancu práv podľa zákona o verejnom ochrancovi práv nie je zameraná na ochranu právneho poriadku Slovenskej republiky ako takého, ale na ochranu základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb pred takým konaním, rozhodovaním a nečinnosťou orgánov verejnej správy, ktoré je v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu. Iste, že predmetom nášho záujmu sú aj aktuálne spoločenské problémy, ktoré v súčasnosti trápia našu spoločnosť, napr. odpočúvanie, problém údajnej násilnej sterilizácie rómskych žien, spoplatňovanie niektorých zdravotníckych úkonov, zavádzanie zásady „trikrát a dost“ v trestnom práve, problém korupcie a pod. Problémy študujeme, konzultujeme s príslušnými subjektami, resp. dávame podnet na ďalšie konanie, najmä v prípade, keď vzbudzujú podozrenie

zo spáchania trestného činu. I mnohí zahraniční experti, najmä z Európskej Únie nastoľujú v rámci spoločných pracovných stretnutí uvedené problémy.

Verejný ochranca práv sa venuje podnetom občanov, ktoré sa dotýkajú konkrétnych prípadov. Sleduje zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy vo vzťahu k jednotlivcovi, ktorý má pocit krivdy. Pripúšťame však možnosť, že riešenia verejného ochrancu práv nemusia byť prijímané bez kritického pohľadu, ktorý však môže byť neopodstatnený. Sme si vedomí, že najlepšia by bola vzájomná, obojstranná spokojnosť, ale aj v praktickom živote platí, že zvyčajne v sporových veciach býva uspokojená len jedna strana a tá druhá sa cíti ukriždená.

Ďalej treba konštatovať, že v priebehu jedného roka sme vybudovali s menším počtom pracovníkov funkčnú právnu inštitúciu, ktorá realizuje svoju činnosť bez akéhokoľvek politického zasahovania. V súčasnosti prácu Kancelárie verejného ochrancu práv si dovoľím hodnotiť pozitívne, ako prácu mimoriadne zaujímavú, ale mimoriadne náročnú, či už z hľadiska odborného, tak aj z hľadiska ľudského. Priniesla, prináša a predpokladám, že i bude prinášať zaujímavé poznatky, ktoré budeme analyzovať a náležitým spôsobom informovať širokú verejnosť i príslušné orgány Slovenskej republiky. Priniesla i poznanie, že vlastná náplň činnosti sa ukázala technicky a časovo náročná, pretože potreba zistiť skutočný stav vecí a zásada vypočutia stanoviska oboch strán v podmienkach relatívne veľkého množstva prípadov si vyžaduje množstvo úkonov.

Na základe doterajších skúseností a za účelom ďalšieho skvalitňovania práce bude okrem plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o verejnom ochrancovi práv, plnenia úloh z vlastnej iniciatívy treba sústrediť pozornosť i na úlohy:

1. Dokončiť personálne obsadenie Kancelárie verejného ochrancu práv, načo je potrebné primerané množstvo finančných prostriedkov. Splnenie úlohy by sa malo uskutočniť najneskoršie v horizonte dvoch rokov.
2. Znížiť deficit medzi podanými podnetmi a vybavenými podnetmi.

3. Prehľbovať spoluprácu s orgánmi verejnej správy a v súčinnosti s nimi vytvárať predpoklady pre činnosť verejného ochrancu práv v regiónoch Slovenskej republiky.
4. Rozvíjať, prehľbovať a zdokonaľovať propagáciu činnosti verejného ochrancu práv.
5. Prehľbovať vzdelanostno-odbornú úroveň pracovníkov Kancelárie verejného ochrancu práv tak v štátnej, ako aj verejnej službe.
6. Spolupráce s inými orgánmi ochrany práva, s mimovládnyimi organizáciami, nadáciami a médiami.
7. Zvyšovanie právnych vedomostí fyzických osôb a právnických osôb, najmä vo vzťahu k pôsobnosti verejného ochrancu práv, ale aj právneho poriadku ako celku.
8. Prehľbovať spoluprácu s Výborom Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien.